

PRODAJMI
KUPCESTVA

PRODAJMI
KUPCESTVA

129

ISTEN
NYOMAI

II.

314.284

OSZK

2

A Magyar
és
Világirodalom
Kincsesháza

153.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

753 sz

ISTEN NYOMAI

—II— NORVÉG REGÉNY —II—

IRTA

BJÖRNSON BJÖRNST

(UGYANEZEN SZERZŐ TÖBB KISEBB MŰVEKÉVEL)

FORDITOTTA

UJKÉRI

MÁSODIK KÖTET

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1895

OSZK

(R
2)

314284

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
B Növedéknapló
1958 évi 8119 sz.

1965
R

Budapest, 1895. Az Athenaeum T. társulat Könyvnyomdája.

Másnap Kallem, ki egyedül ebédelt, szokása szerint, étkezés után belépett a szalonba, mert ilyenkor szokott Ragni az ő mulattatására zongorázni. Ekkor hirtelen megnyilik az ajtó s Ragni — alig akart a szemének hinni, — Ragni szőrmés bekecsében toppan be.

Nevetve, üdén, féhéren, mint a tej, futott a férjéhez, ki hévvel zárta karjai közé.

— Oh, — szólt Ragni, — mióta te eltávoztál, csak a régi szórakozás ismétlődött s én untam magamat. Lásd, vissza akartam jönni, hogy egyedül legyünk; az a Károly örökké a mi nyakunkon van.

— De, istenem, hát már őt is meguntad volna?

— Azt nem mondtam; de ha mindig körülünkben volna...

— Unalmas lenne?

— Nos, hát... unalmas!... Ugy van! Mily rossz vagyok én!... De, engedd, hogy kérjek tőled valamit.

— Hadd halljam, mi lesz az?

— Ne tudasd Larsen Kristennel, hogy már visszatértem. Kérlek, maradjunk mi kissé ketteskén.

— De hát néhány gyermek van itt, akik . . .

— Nem, nem! Maradhatnak a gyermekek is . . .

Nem kellenek! . . .

S elkezdett sirni.

— Édes Ragnim!

— Igaz, hogy ez önzés tőlem; de nem tehetek róla! Hiába, én már ilyen vagyok!

Pillanat mulva a zongora fölhangzott legpompásabb akkordjaival, zengve a háztűzhelyhez visszatérés örömeit. A zene szelleme áthatotta az az egész házat.

Szökdécselt az a boltozat felé, átszállt az ajtókon, elhatolt a hálószobába, el az orvos dolgozószobájába; dalolt, dalolt az, s a gümőkór bacillusai, melyeket az orvos vizsgálgatott, szintén táncrea kerekedtek ettől a daltól, melynek meg kellett volna ezeket ölni.

A zene szelleme áthatott a konyhaajtón is; valamennyi edény táncrea perdült; a kávéfőzőgép kicsapott s Sigridnek uj ruhája is, melyet karácsonyi ajándéku kapott asszonyától, azzal a bársonycsokor-diszitással, szinte lekiváncozott a fogasról.

Másnap Kallem Aune Sissel mosónőhöz pillantott be; utjában találkozott Pedersen Soerennel, kitől arról értesült, hogy Larsen Kristen beteg.

— Kicsoda? . . . Larsen Kristen?

— Ugy van; erős vérhányása volt.

Kallem azonnal hozzá sietett. Az ágyban találta Larsen Kristent, ki most is egy órát tartott az ujjai közt, melynek kerékművei oly finomak,

oly ügyes szerkezetűek voltak, hogy látni lehetett, mennyire szerelmes művébe s mennyire rajta csügg minden gondolata.

Kallem nagyon megdöbbsent, mikor meglátta; kérdezősködött tőle, megvizsgálta s szemrehányást tett magának, hogy ez elébb nem jutott eszébe.

Mikor távozott, kérte Pedersen Soerent, hogy kövesse őt s mikor az utcára értek, Kallem azt mondta neki, hogy nagyon aggódik a beteg állapota miatt, mert idült gyomorrákban szenved.

— Egyébiránt, — folytatta — még bizonyosabban megmondhatom én ezt önnek legközelebb s ön, a ki őt jobban ismeri mint én, értesítheti erről.

Néhány nap mulva az egész város tudta, hogy Larsen Kristen, az ezermester, gyomorrákban fog meghalni. Sőt még a hirlapban is megjelent az a hir. Ugy volt megemlítve, hogy: »városunk egyik jól ismert gépésze s gépművek föltalálója« sat.

Kallem nem találkozott utközben senkivel, sem senkihez be nem ment s így nem kérdezősködhetek tőle Larsen Kristen felől.

Midőn visszatért a beteghez, a kit Pedersen értesített, Larsen ágyban feküdt, találmányával kezében, kimerülve az irtózatos láztól. Szakála egészen megnőtt, nagyon rut volt.

Kallem onnan Pedersen Soerenhez ment, ki neki azt beszélte, hogy a kórház régi felügyelője meglátogatta Larsent, ténitési szándékból. Larsen pedig egyszerűen azt válaszolta, hogy ne alkalmat-

lankodjanak neki, mert ő oly valamivel foglalkozik, melynek meghatározott időre el kell készülnie.

A lelkész is meglátogatta, ki ügyesebben és nyájasabban bánt a beteggel; de talán ép ezért vesztette türelmét Larsen. Keserüségének csípős szavakban adott kifejezést.

A lelkész megértette őt s óvatos volt. Az Andersen kőműves esete óta nagyon megváltozott.

Az az eset hiveinél sok keserüséget okozott.

Az *Ifjuság szövetkezeté*-nek kara megjelent Larsen Kristennek az ajtaja előtt s szép lágyan egy zsoltárt énekelt el. A járók-kelek megálltak, de csöndesen maradtak. Azonban ép ekkor szerfölött kizozta Larsent betegsége; úgy érezte, mintha ezernyi tű szurkálta volna a gyomrát s az ének csak fokozta szenvedését.

Kallem kénytelen volt tehát közbevetni magát és megtiltani hasonló jeleneteknek ismételését.

Mikor Larsen Kristenhez a rendes időben el látogatott, az ablakon bebámuló embereket pillantott meg.

A beteg épen akkor kérdezte az orvostól, vajjon soká kiozzák-e még egyre növekedő fájdalmi?

Kallem nem ügyelt a künn történetekre s csak azt kérte, hogy ereszszék le a függönyt.

Gondolkozott, vajjon megmondja-e Larsennek az igazat s ezt helyesnek tartva, azt válaszolta, hogy eltarthat a betegsége két-három hónapig s hogy a fájdalmak gyakran visszatérnek, ha

nem mindennap is és nagy fájdalmat okoznak. Felesége figyelemmel hallgatta.

Mikor Kallem eltávozott, senki sem állt az ablaknál; azonban, kissé távolabb, az utcán egy nő járt-kelt lassu léptekben, mintha várt volna valakit. Mihelyt ez a orvost megpillantotta, közeledett hozzá. Huga, Josephine volt.

— Te voltál az, a ki a Larsen Kristen ablakán benézegettél? — kérdezte az orvos.

— Én? — kérdezte a fiatal asszony neheztelve. S az orvos hugát, a capuchon-ja alatt, elpirulni látta.

— Nem szoktam más emberek ablakánál leskelődni.

— Bocsáss meg, de én valóban láttam ott valakit.

— En is.

— Rá ismertél?

— Bizonyynyal, de én veled akartam beszélni, Eduárd. Tudom, melyik órában szoktál ide jönni.

— Mit kívánsz tőlem?

Csak ekkor vette észre az orvos, hogy a fiatal asszony nagyon izgatott.

— Valóban mondtad-e te azt, hogy lelkedre veszed a dolgot, ha Larsen a pokolba jut?

— Én nem hiszek a pokolban.

— Nem; de ugy-e mondtad azt?

— Nem emlékszem rá; de nem hiszem, hogy mondtam volna.

— Jól van; mert vannak emberek, kik más

véleményben vannak mint te, s efféle beszéd ingerli őket. Ezzel csak a hiteledet veszted el az emberek előtt; ezt mondom én neked.

— Balgaság affélét beszélni, az igaz, — válaszolta Eduárd; — de még nagyobb balgaság oly emberrel törődni, mint Larsen Kristen, kinek van annyi esze, hogy nem hiteti el vele senki a poklot. Okosabban tennék, ha neki békét hagynának.

— Jól tudod, Eduárd, hogy én a te érdekedben beszélek, mikor arra kérlek, ne boszantsd a tisztességes és becsületes embereket.

— Én senkit sem boszantok, csupán annyit mondok, hogy azok az emberek megkimélhetnék magukat is, másokat is a kellemetlenségtől.

— De Larsen nagyon közömbös.

— Attól függ, mikép fogjuk föl ennek a szónak az értelmét.

— De hát hideg, fagyos a lelke!

— Lehet, — viszonzá Kallem; — egyébiránt ismerek én egy asszonyt, kinek szive bizonynyal meleg s mégis épen úgy gondolkozik, mint Larsen Kristen.

— Ejh! — kiáltott föl hevesen Josephine; — lehet meleg szive, de bizonynyal hitetlen, hitvány nő!

Kallem mintha dőfést kapott volna az oldalába. Ragniról volt szó. Huga ép oly gyűlöletesnek és gonosznak tűnt most előtte föl mint gyermek-

korukban s ő benne is föltámadt az egykori otromba suhanc.

— Nesze!

S arcul legyintette hugát.

A fiatal asszony szikrázó szemmel rohant bátyjára, ép úgy mint gyermekkorukban, midőn egymással verekedtek. Gyűlölséget s haragot fejezett ki arca. Aztán hátat fordítva, eltávozott.

Vajjon látta-e őket valaki? Egyedül voltak az utcán. Véghetetlen ijedtség szállta meg Kallemet. Attól félt, hogy minden kellemetlenség, mely ebből az esetből származhatik, Ragnira háramlik.

*

Kallem azt hitte, hogy a Josephine által kieltett szó a multa vonatkozik; azért gerjedt oly nagy haragra. De mennyivel ingerültebb lett volna, ha tudja, hogy huga főleg a jelenre célzott.

Ha a lelkész és a neje, visszatérésök után, tartózkodók voltak velök szemben, ennek is az volt az oka, hogy az istentagadó Larsen Kristent szívesen látták Kallemnél, sőt Ragni angolul tanította, Kallem pedig sokat társalgott vele.

Larsen Kristen a község legnagyobb része előtt ördögös emberként tünt föl s ha ujabban a városba települt férfiak vagy asszonyok vele társalogtak, úgy tekintették ezeket, mint a társadalom számüzöttjeit. Így történt ez Pedersen Soerenel is. Nemsokára aztán Meck Károly jött a ház-

hoz s attólfogva gyakran látták őt Ragnival. Végre együtt utaztak el az erdőségi kerületbe; nem kellett ennél több, egy első férjétől elvált asszony becsületének a gyanusítására, ki különben is szabadon gondolkozott s e körülménnyel nem igen lát-szott törődni.

Josephine amaz őszinte szándékkal kereste föl bátyját, hogy ezt óva inti. Ha ezt nyugodtan teheti, mindent elmondhat Kallemnek; ő különben is bátor nyelvű volt, a mellett szerette is a bátyját. Most a gyűlölség és bosszu gondolatával tért haza.

*

Mikor Larsen Kristen Kallemtől határozott választ nyert a betegségére nézve, másnap megölte magát. Halála nagy nyugtalantságot okozott a városban. Még a lakása előtt sem igen mertek az emberek elmenni. Azt a hirt terjesztették, hogy Kallem kölcsönözte oda forgópisztolyát Larsennek; de ezt a hirt özvegye megcáfolta, ép úgy Pedersen Soeren s maga Kallem is tiltakozott az ellen.

Larsen Kristen megvált az élettől, a nélkül hogy valakit értesített vagy valakitől bucsut vett volna. Feleségének csak annyit mondott, hogy a gyorsan jelenkező halál a legjobb. De erről sem beszéltek többet s még csak nem is üdvözölték egymást. Arra kérte feleségét, keresse fel Pedersen Soerent s hívja el; eközben fölkel s a legnagyobb pontossággal megölte magát. A rendes

temetést megtagadták tőle. A temető északi végén, a kerítés mellett jelöltek ki helyet a számára s kiküldtek három kapást, hogy takarítsák el.

A temetés napján rendkívül hideg idő volt. Sokan isten intő ujját látták ebben.

Délután, szokatlan órában, temették el Larsen Kristent, harangozás, papp és halotti ének nélkül. Csak Pedersen, Aase és Aune voltak jelen a vég-tisztességtételnél, meg két sirásó, midőn egyszerre Meck Károly és Ragni is megérkezett s a sir közelében álltak meg. Csak Kallemet várták még, ki dolgai miatt kissé késett, de csakhamar megjött. Megemelte kalapját az özvegy előtt, üdvözölte a többit s egyenesen a sirhoz ment.

— Barátaim, — szólt, — én nem ismerem ennek az embernek a multját, a kit most temetünk; őt magát sem ismertem. Hallottam emlegetni, hogy ő, vallás dolgában, más véleményen volt, mint azok, a kik közt élt és sokat kellett e miatt szenvednie. Ki akart bujdosni Amerikába, feleségével együtt. Igyekezett megtanulni angolul, hogy ott könnyebben boldogulhasson.

»Ha még megemlítem, hogy ő bizonynyal a legtehetségesebb emberek egyike volt azok közül, a kikkel itt találkoztam, körülbelől elmondtam mindazt, a mit felőle tudok.

»Azért nem engedhetem meg magamnak, hogy fölötte ítéletet mondjak. Mikor együtt voltunk, gyakran úgy tetszett nekem, hogy egész lényében

hideg, fagyos. Az a fagyosság, mely őt környezte, behatott az ő lelkébe is.

»Mi itt négyen vagy öten vagyunk, kik bucsut veszünk a boldogulttól. De mind azok, a kik az ő szívós, kitartással folytatott munkái által nyertek és főleg az az ezer meg ezer ember, a kiknek az ő fölfedezései az életet megkönnyebbitették, következképpen több örömben részesültek, mindazok hálával tartoznak neki s ezt a hálát fejezem én ki az ő nevükben!«

Csönd következett.

A fagyos hó ropogott a legcsekélyebb mozdulatra; de senki sem gondolt a távozásra.

Pedersen Soeren ekkor, felesége felé fordulva, így szólt:

— Hallod-e, Aase, te oly jól el tudod mondani a »*Mi atyánk*«-ot, nem imádkoznád-e el?

Az asszony egy lépést tett előre, lehuzta nagy keztyűjét s összekulcsolta kezeit.

Mindenki levette a kalapját, mindenki meghajtotta fejét s Aase elmondta a »*Miatyánk*«-ot.

Ekkor hullottak alá az első göröngyök a korporsóra; úgy dübörögtek, mintha össze akarták volna azt zuzni.

Az özvegy oda ment Kallehez. Csak most vehette közélről szemügyre a szegény asszonyt, kinek arcát könnyek és álmatlan éjek dulták föl s az utolsó reményben való csalatkozás.

Megfogta az orvos kezét, mélyen a szemébe

nézett s végtelen fájdalommal és a legnagyobb felindulással, némán fejezte ki háláját, nem tudva szólni. Soha senki még több melegséggel nem jelezte köszönetét. Aztán megfogta a Ragni kezét is, ki egészen elfogult, mert érezte, hogy ezt a köszönetet nem érdemli meg.

Az özvegy, keresztül suhanva a jelenvoltak közt, a város felé irányozta lépteit. Pedersen Soeren és Aase alig tudták utólélni.

Ragni megragadta Kallemnek a karját. A nyakába akarta magát vetni és sirással könnyíteni lelkén.

*

Larsen Kristennek a háza üresen maradt; nem akadt sem lakója, sem vevője; borzasztó vétke azokra háramlott, a kik barátai voltak.

Már magában az a tény, hogy a lelkész nincs jó viszonyban Kallemékkal, feltűnt az embereknel.

Attól az időtől fogva Ragnit jobban megfigyelték, jobban megítélgették mint azelőtt. A fiatal asszony egyébiránt nagyon esztelenül viselte magát.

Ha ő és Károly egymásnak a kezét megfogva korcsolyáztak; ha nevetett, mikor a fiatal ember a korcsolyáját fölcsatolni buzgólkodott, ha együtt ültek az orvos szánjában, vagy együtt játsztak a zongorán vendégek előtt, mindig észre lehetett venni bizonyos félremagyarázhatatlan pillantást vagy hal-

lani lehetett oly szavakat, melyeknek rejtett értelme volt.

A Kole Soeren családja ezen a vidéken nagyon kiterjedt s botránycsinálás tekintetében gazdag képzelőtehetséggel birt.

Csak Bing Lillit, Kolenak a nővérét, kellett hallani, a mint beszélte, hogy hajdan Ragni miképen látogatta a szobájában meg minden este Kallem Eduárd diákot, kinek ugyanabból az előcsarnokból nyílt az ajtaja.

»Én istenem, — tevé utána, — vajjon mi rossz van ebben? . . Ha egyszer szerették egymást! . . Ugyan ki is élhetett volna vidáman annak az unalmas Soerennek az oldala mellett?

Bing Lilli egyszer még ezt is mondta:

— Miután nincsenek gyermekei, lehet-e csudálkozni a fölött, ha szórakozni akar?

Honnan van az, hogy az érdekeltek mit sem tudnak meg? Miért van az, hogy az anonim levelek rendesen semmi hatást. nem csinálnak köztök.

Tavaszzal látták Kallemet, felesége és Meck Károly kíséretében, a gőzhajó-állomásnál s látták, hogy csak hétfőn reggel érkezett vissza; tudták tehát, hogy egész nap távol volt s amazok egyedül maradtak a kertben vagy a házban.

Károlynak az iskolai vizsgálatai meglehetősen sikerültek. Közeledett az idő, melyben gazdáit el kellett hagynia.

Ragni, általában véve, gyönyörét találta emez együttlakásban, noha természetük sokban különbözött egymástól. A mély hódolat és alázatosság mindent kiegyenlített ugyan, de az a szeles modor, melyet a fiatal ember használt, sokszor boszantotta Ragnit.

Ragni megjósolta, hogy egyszer még szerencsétlenség éri, mert nagyon szétterjeszti a szárnyait.

A mi Ragnit illeti, ő boldognak érezte magát szabadságában s ezt mondta is Kallemnek, ki tréfálva jegyezte meg, hogy két-három hét múlva Károlynak érezni fogja a hiányát.

Ez először is szüleit tartozott meglátogatni, a nyári iskolai szünet alatt; aztán Németországba kellett utaznia, zenetanulmányozás végett.

Károly megszokta a Ragni szeme előtt élni és gondolkozni, dacolva vele vagy engedelmeskedve neki. Noha imádta a fiatal asszonyt, szeretett a saját szárnyain röpködni. Így előreláthatólag semmi nehézséggel nem járt a megválás.

Történt azonban, hogy az utolsó napok egyikén, egy szerdai nap, Károly egyik pajtását látogatta meg, az egyetlen, a kivel időnkint találkozott, mióta Kalleméknél lakott. Elutazása alkalmából ez a pajtása így szólt hozzá:

— Minő viszonyban állsz te voltakép Kallemné asszonynyal?

Károly nem értette s a csudálat kifejezésével válaszolt. A másik közbevágott:

— Hisz azt tudom; de, őszintén szólva, udvarlója vagy-e? Azt beszélik.

Károly kérdőre vonta, mit ért az alatt s felelőssé tette szavaiért; de pajtásának nem volt egyéb szándéka, mint Károlyt komolyan értesíteni, hallva a terjengő hirt, mely még nem volt általános.

S a fiatal diák, kitéve magát annak, hogy Károlyt még inkább fölíngerli maga ellen, azt is megjegyezte, hogy nem csuda, ha így beszélnek az emberek róluk, mivel gyakran esztelenül viselték magokat.

Kalleméknél aznap a fölött töprengtek, vajjon mi lelte Károlyt? Egyszerre hallgatag, komor, kedvetlen lett, mint egykor, érkezése napján; leginkább valószínűnek látszott, hogy vigasztalhatatlan, mikor őket el kell hagynia, különösen Ragnit.

De nem látszott-e az különösnek, hogy ez a bánat épen szerdai nap keletkezett s épen három és négy óra közt?

Három órakor még vidáman zongorázott a fiatal asszonynyal s öt órakor már elborult a kedélye.

Igy állván a dolgok, Kallem tréfálkozott Ragnival; azt mondta neki, hogy a fiatal ember

szerelmes lett belé s most épen eszébe jutott »a válás keserü órája«.

Kallem dalolni kezdett.

Két rigó ül bikkfaágon.

Aztán megjósolta, hogy Ragni még nyilatkozatot is kap, valószínűleg versben, — ő is több ilyet irt annak idején.

Még az is lehet, — folytatta — hogy ez a fiatal szerelmes szeretné az életét kioltani; azt ne képzelje Ragni, hogy egy a Károly korában levő fiu megszökjék a nélkül, hogy szivét kissé meg ne ostromolja.

Mikor a fiatal ember köztük volt, bánatos arccal nézve rájuk, szótlantul, mit sem ebédelve s szomorú darabokat zongorázva, Kallem így szólt:

— Hajh, sötét az élet!

Utánozta Károlyt, epedő pillantásokat vetett Ragnira, nagyokat sóhajtott, nyögött és tépte a haját.

De Károlylyal szemben maga a megtestesült jószág volt.

Az elutazás pillanatában minden tréfa megszűnt, mert Károlyon annyira erőt vett a bánat, hogy beszélni sem lehetett vele; csak arra kellett ügyelni, hogy elutazhassék.

Ragni nem akart kimenni aa vasuthoz; félt a fiatal ember pásztori lelkesedésétől. De mikor Károly látta, hogy a fiatal asszony a torná-

con marad, leszállott a kocsiról és közeledett hozzá.

Ragni visszahuzódott, de a fiatal ember követte s könnyes szemmel nézett rá, úgy hogy a szobaleány, a ki a háttérben állt, szánalmat érezve iránta, szintén sirni kezdett.

Ragni hideg és néma volt s nem kísérte ki a fiatal embert.

A pályaháznál voltak néhányan, a kik észrevették Károly kétségbeesett s Kallem komoly arcát, de különösen Ragni távollétét.

Vajjon megtudta volna-e Kallem az igazságot?

*

Kalleméknél a Meck Károlylyal való közös lakás kellemetlen utóíz hagyott hátra. Nem is örömet beszéltek róla s mind a ketten azt kérdezték önmaguktól, vajjon volt-e nekik erre szükségök; hiszen előre láthatták, hogy így végződik ez! Különben mind a ketten hallgattak egymás előtt. Életök bensőbbé kezdett válni. Soha Kallem még nem tartózkodott oly soká otthon. Soha annyi érdeklődést nem mutatott ama dolgok iránt, melyek Ragnit érdekelték.

Nyáron a lázas betegek pavillonjának s a kórház sátrainak berendezésével voltak elfoglalva. Idejük a betegek közt, a tanulmányok, kert és zene közt telt el.

Augusztus vége felé Ragni terjedelmes leve-

let kapott berlini postabélyeggel Meck Károlytól Mind a ketten több örömet találtak ebben a levélben, semmint azt elárulni akarták egymásnak.

Károly jelen volt a bayreuthi ünnepségen; élénk színekkel rajzolta benyomásait, a legnagyobb lelkesedéssel. Ezzel telt meg az egész levél; csak a vége felé volt négy-öt sor a hálálkodásnak és üdvözléseknek szánva, míg legvégül ez a kérdés állt: »Szabad-e gyakrabban írnom?»

Abban mind a ketten egyetértettek, hogy az egész levél csak az utóbbi néhány sorból állt; a többi része boritékul szolgált. Ez tetszett Kallemnek; óhajtotta, hogy Ragni levelezzen Károlylyal; ez rá nézve sok tekintetben hasznos lehet, külföldön tartózkodása alatt.

Ragni minden nagyobb buzdítás nélkül, — inkább engedelmességből, jóságból, — megkezdte a levelezést tréfás hangon, mert ez neki könnyebb volt s csakhamar megérkezett a válasz; először egy levél, aztán a másik, mely nagyon hosszú volt, egész napló.

*

Október hó első napjainak egyikén Ragni a kertben volt, gyümölcs- és zöldségszedéssel lévén elfoglalva, midőn egy kocsit látott az uton lassan közeledni. A kocsi mélyében kövér ember ült, kit a hepe-hupás ut úgy megzötyögtetett, akár a tejet a sajtárban.

A Ragni galambjai elröpülve a templom te-

tejéről, a kocsi fölött suhantak el. Szárnycsattogásaik magukra vonták a kocsiban ülő figyelmét.

— Galambok azok? — kérdezte a kocsistól.

Ragni, ki épen egy székre állt föl, hogy almát szedjen a fáról, kénytelen volt egy ágban megkapaszkodni.

Ez a nordlandi kiejtésű, vontatott, egyhangu beszéd Kole Soerentől eredt. Vak szemével félig a galambok felé fordult, miközben a kocsi tovább döcögött.

Kole Soeren itt!

Vak ember, kit félig megütött a szél, nem szokott utazni. Ott fentebb egy ház, új örökség, csalta őt ide.

Nemsokára aztán Kallem haza tért. Ő is látta Kolet, mindjárt észrevette ezt Ragni s férje legott sejtette, miért rejtőzött ő el a szalonban? Ott találta nejét, fejét tenyerébe hajtva, töprengő arccal.

Kallem ezt gondolta magában:

— Ha Kole ide jön lakni, Ragninak sok bosszúságot okoz ezzel.

Azután azt gondolta el, hogy a világon senkinek nem vétett ő annyit, mint ennek a vak embernek, a nélkül hogy a hibáját helyre hozta volna.

— Fölkeresem őt, — gondolta magában — s oda törekszem, hogy megértsük egymást; megmagya-

rázom neki, hogy Ragni végett nem szabad itt laknia.

Csakhamar értesült arról, hogy Kole valóban itt, az ő lakásuk mögött, szándékozik lakni a parkban, a kórház közelében. Eme birtokhoz örökség útján jutott s most majd minden nap alkalmuk lesz őt látni!

Sokáig sétálgatott föl s alá, hogy szokott hidegvérét visszanyerhesse: de izgatott volt még akkor is, mikor a házhoz ért. Kétemeletes téglalapú épület volt ez, előtte kerttel; az előszobában már tálak csörömpölését hallotta a konyha felől s az ajtón át a nordlandi nőcselédet pillantotta meg föltürt ingujjal, ki mit sem változott, mintha csak tegnap látta volna utoljára.

Mikor az ajtó megnyílt, úgy sebtében vetve egy pillantást a vállán át, rögtön rá ismert Kallemre, oda fordult s mosolyogva mondta neki a cseléd.

— Tegnap értesültem arról, hogy önök ide jöttek lakni.

— Oh, vén róka! — gondolta magában Kallem, — hisz rég tudod te azt.

— Mikor érkeztek? — kérdezte az orvos.

— Tegnap jöttünk.

— Kristianiából?

— Onnan. Kole ezt a házat örökölte s itt nem oly drága az élet.

Egy ajtó nyílt meg Kallem mögött; zömök,

apró szemü, alattomos kifejezésü ember dugta be rajta a fejét; a cseléd mosolygott felé.

— Ez talán férje?

— Az, a nyár óta.

A férfi tengerész külsejü volt.

— Lehet-e Koleval beszélni?

A férfi ünnepies arcot öltött. Majd mindjárt megkérdezi.

Sokáig bent maradt.

Kallem hallotta, amint értekeztek; majd a Kole tompa, majd a másik éles hangja hallatszott ki, noha halkán iparkodtak beszélni.

Eközben a nőcseléd a férje felől beszélt, mondván, hogy ez Kolenél mint titkár és felügyelő szolgál. Aztán beszélt a gyermekekről, mondván, hogy ezek a Rendalenné asszony nevelőintézetében vannak.

— Az intézet egyébiránt nem a Rendalenné asszonyé többé — tevé utána — hanem a fiáé, azé, a ki nálunk lakott.

Majd elkezdett kérdezősködni:

— Hát az asszonyság?... Hogy van az asszonyság? Tehát mégis csak az ön kis felesége lett! Oh, milyen derék!

Az ajtó megnyilt.

Kallem beléphetett Kolehez. Most is abban a nagy kerek-székben ült, ugyanaz az asztalka volt előtte s ugyanazok a butorok körülte, mint egy-

kor, csupán más szövettel bevonva; de sem zongora, sem gyermekjátékszerek nem voltak ott.

Kole megszurkült s még kövérebb lett. Két kezét szokás szerint most is a szék karjain pihentette s mellette a székhez támasztva nagy, kiszítt pipa hevert.

Kallem megnevezte magát.

Kole mit sem válaszolt, de kezének mozdulatából s néhány elmormogott, érthetetlen szóból gyanítani lehetett, hogy valami háborog benne.

Kallem, kinek szintén kényelmetlen volt ez a helyzet, hogy a gyötrelmet megröviditse, legott azon kezdte, hogy Kole nem is tudja talán, hogy ők szomszédok.

Dehogyan nem! Tudta.

— Pedig nem hittem ezt, — szólt Kallem s hangjából tisztán ki lehetett venni, mit értett ez alatt.

Kole hallgatott.

— S ön itt szándékozik maradni? — kérdezte Kallem.

— Itt.

Kallem ránézett a vak arcára; hideg és áthatolhatatlan volt ez. Érezte, hogy ettől az embertől ugyan a legcsekélyebb figyelmet sem remélheti Ragnival szemben.

Mély utálat keletkezett iránta szívében.

— Akkor hát, — mondta — nincs több mondanivalóm.

S fölkel.

A konyhaajtó még félig nyitva volt.

— Legyen szives az asszonyságnak átadni üdvözetemet.

Csak künt jutott eszébe Kallemnek látogatása célja; de semmi kedve sem volt visszatérni Kolenek emez újabb otrombasága után.

E szerint türniök kellett ezt a szomszédságot! Meg kellett kisérelniök, elviselni multjok terhét, épugy mint másoknak!

Kallem látogatást tett még a városban, nem akarva egyenesen haza térni. Előbb a fölött akart gondolkozni, mikép adja elő a dolgot a feleségének.

Ragni épen a kabinetben volt s lámpát gyújtott, mikor a férje belépett.

Rögtön kiolvasta a fiatal asszony Kallemnek a kedvetlenségét a szeméből, sőt már a lépteiből is sejtette azt.

Leült egy székre, érezve, hogy semmi fölvidító hirt nem hozott Kallem a számára.

A férj igyekezett azt bizonyitgatni, hogy Ragninak, ki semmiben sem hibás, semmitől sem kell félnie.

A fiatal asszony lecsüggesztette a fejét. Ő csak az emberek gonoszságától félt. Emlékeztette a Larsen Kristen sirjánál mondott szavakra.

No de hiszen ők nem hasonlithatják mago-

kat Larsen Kristenhez. Nekik több módjok volt az embereket megszelidíteni...

Pillanatnyi gondolkozás után a fiatal asszony így szólt:

— Ugy érzem itt magamat, mintha jégveremben volnánk.

— Akkor hát elutazunk innen! — kiáltott föl Kallem.

A fiatal asszony, mintha rég nyomta volna már a lelkét a dolog, így szólt:

— Melyik orvos lenne oly gazdag, hogy meg téríthesse neked mindazt, a mit a kórházadra kiadtál? S a munka, melynek élsz s mely téged oly boldoggá tesz? Nem, Eduárd!

— De én mit sem tudok tenni, ha te boldogtalan vagy!

Ragni mit sem válaszolt.

— Mire gondolsz?

— Én azt hiszem, te mindent tehetnél!

— Mindent tehetnék?

— Tudnál dolgozni és boldog is lenni nálam nélkül, — válaszolt a fiatal asszony, zokogásba törve ki.

A férj kebléhez szoritotta nejét s várt; meg kellett vele éreztetnie, hogy neki eme beszédével fájdalmat okozott.

— Alapjában véve a dolgot, én nem is hozád illő feleség vagyok.

— De, Ragni!

— Inkább mint jó barátnőd, mint legjobb barátnőd a világon. Adja isten, hogy sokáig lehessenek ez!

S hozzá simult férjéhez, mintha hallgatásra akarta volna erőltetni.

Másnap ködös idő volt; noha Ragni jól és nyugodtan aludt, fejét kábultnak érezte s mindent szomorú, komor világításban látott.

Pillanatra félt a konyhába belépni, azt képzelve, hogy onnan látni lehet a Kole konyháját; végre azonban mégis csak rászánta magát. De a reggeli sétára a kertben nem vállalkozott, attól tartva, hogy Kole arra talál kocsizni!

Leült a zongora mellé, de csakhamar fölkelte, a nélkül hogy játszott volna.

Ekkor levelet kezdett írni Károlynak; két válaszszal is tartozott neki s valamit csak kellett tennie.

Irt lelki hangulata szerint, mondván, hogy az embereknek minden alakban jelenkező gonoszsága, árulás, ravaszság, csalás, uralomvágy stb., halálos fagygyal vonják be a szívet. Mi küzdünk ez ellen: az élet, a melegség. Némely ember érzékenyebb a meghidegülésre, mint ahogy némelyek inkább ki vannak téve a sorvadásnak.

Órá hideget leheltek gyermekkorától s eme fagyos áramlat végre sokkal erősebb volt mint mindaz a melegség, melylyel ő ellentállhatott.

Ezt a levelet gyorsan befejezte Ragni; gyermekkorára gondolva s arra, mennyit kellett neki később szenvedni, Koléval való házassága alatt, és aztán Kallem iránt való gyöngéd vonzalma miatt. Ezt élő szavakba önteni lehetetlenség volt, de leírni? Leírni képesnek érezte magát. Bizonyos aggály is ösztönözte erre s habozás nélkül azonnal hozzáfogott.

Ragninak teljes erélyére volt szüksége, hogy nyugodt maradhasson s kedélyhangulatát Kallemmel szemben megőrizhesse. Figyelmesen szemlélte nejét Kallem most is, azonban sokkal inkább elfoglalta őt egy általa véghez viendő operáció, melyet kártársai lehetetlenségnek tartottak.

A vidéknek egyik legtiszteltebb embere: Bajerezredes, egy hónap óta gyomorlobban szenvedett, a septicemia jeleivel. Arentz doktor, házi orvosa, azt kívánta, hogy hívják el Kallemet.

Az ezredes felesége ellenkezett, nemcsak azért, mert buzgó vallásos asszony volt, hanem mert Kallemmel egyáltalán nem rokonszenvezett. Különben derék, jó lélek, csupa sziv lévén, minden szeszélyessége mellett is könnyen lehetett egy vagy más részre téríteni. Tuft lelkész iparkodott őt eme gyöngeségéből kigyógyítani, a mennyiben akaraterejét a hit által fejlesztette — tény, hogy azóta lelkesült hive volt a papnak.

Rendes házi orvosa azonban azt mondván, hogy a műtét lehetetlenség s az ezredes nagy veszélyben

forog, a férje iránt való szeretet sokkal erősebb volt mint minden ellenszenve. Befogatott s meglátogatta Kallemet, ki, a kartársak ellenvetéseivel nem törődve, elhatározta magát a műtét megkísérlésére.

Az egész felelősség sulya rá nehezült; még Ragni is kizökkent a rendes kerékvágásból, mikor látta, mennyi előkészületet tett Kallem az operáció előtt, kivált az utolsó napokban.

Hasonló esetekben ritka gyöngédséggel kerülni igyekezett Ragni mindazt, a mivel férjét megzavarhatta, ellenben dédelgette s kizárólag érte élt. Az a tudat, hogy ő ily férfira nézve jelentőséggel bír, eléggé lelkesítette.

Az idő hidegre fordult.

A fák hervadt leveleit észak szele röpitgette tova s a talaj fagyos volt: minden nap fehérlett a dér. A kemencék tüze pattogva, mormogva égett, versenyezve a behangzó kocsizörgéssel. A kettős ablakok alkalmazása már az égető napi kérdést képezte.

Egy reggel Ragni levelet kapott Amerikából, Nordlandból és Berlinből, az utóbbit Károlytól. Mindegyiket fölbontotta, a nélkül hogy bármelyiket is elolvasta volna, mert nagyon el volt foglalva a háznak téli berendezésével.

Délután azonban a hugától kapott levelet mégis csak elolvasta s elszomorodott. Nővére nem volt boldog s Ragni arról gondolkozott, hogy meg-

hivja őt magához. Károlynak utóbbi időben küldött két-három levele rossz kedélyhangulatot árult el; Ragni tehát nem épen sietett a berlini levél elolvasásával s csak este vette a kezébe.

A levél, mint rendesen, nagyon érdekes volt, de beteges hangulatú. Mikor Ragni az utolsó oldalra jutott, eme szavakat olvasta, melyek vörös tintával voltak írva.

»Ezt, a mi most következik, teljesen egyedül olvassa el.«

Ragni az alábbi sorokat olvasta:

»Mióta levelét megkaptam a »fagyos szivek gonoszságai«-ról, a fölött gondolkoztam, vajjon tudassam-e önnel, hogy levelét rögtön megértettem. Rég tudtam én azt, hogy mit beszélnek felőlünk. Mily otromba rágalom! Ez az, a mi engem a nyáron csaknem megtébolyított, mikor arról, megválásunk előtt, értesültem. Nem borzasztó-e ez? Mi sem zúzhatta össze borzasztóbban a lelkemet.

»Nos, ön is megértett engem, mert vajjon nem nyiltan kifejezi-e ezt a levele?

»Én azonban hetekig haboztam, mig elhatároztam magamat, hogy önnel beszéljek erről. De úgy rám, mint önre nézve jobb, ha tökéletesen megértjük egymást. Ne közölje ezt Kallemmel. Ugy szégyenlem én ezt s oly boldogtalan vagyok! Oh, ha tudná, mily szerencsétlennek érzem magamat! De hagyjuk ezt.

»Ezért irtam ezt külön lapra.

»Mindjárt az első nap, melyen irántam annyi jó indulatot mutatott, nagyon kedves lett ön nekem. Nem hittem, hogy több jó indulatot lehessen kifejezni. De most, midőn eme szégyenben és fájdalomban elmerültünk, úgy érzem, mintha nem is élnek többé. Szenvedek és dolgozom, örökké önre gondolva. Önt álmaimba szövöm éjjel-nappal. Szeretem, szeretem, szeretem önt!

»Talán megdöbbeneti önt ez a szó, annyival inkább, mert én ejtettem ki! De ha tudná, mily örömet okoz nekem ennek a leírása, kivált mikor elgondolom, hogy ezt elolvassa! Ön oly jó s tudja, mily tiszteletet érzek iránta!«

*

Midőn Kallem nyolc órakor haza tért, a vacsorát föltálalták az ebédlőben. Tüzet raktak kabinetjében s meggyújtották a lámpát; de a két helyiség üres volt s a szalon sötét.

Sigrid belépett a teával s jelentette, hogy asszonya már lefeküdt.

— Már lefeküdt?... Beteg talán?

— Inkább ellankadt, azt hiszem.

Kallem rögtön felment. A szobában sötét volt, de a holdvilágnál látta, amint felesége feléje tárja fehér karját.

— Bocsáss meg nekem, — szólt a fiatal asszony, — de nagyon elfáradtam; aztán nővéremtől is levelet kaptam, mely engem nagyon megszomo-

ritott . . . Ne . . . ne gyujts lámpát, oly jó így lenni !

— Mily üdén, erősen cseng a hangja. Beteg így nem beszél! — gondolta a férj s így szólt:

— Nos, a nővéred?

— Hát, nem tetszik neki Nordlandban.

— Hivjuk el hozzánk!

— Épen most akartalak erre kérni. Mily jó vagy te! . . .

S a fiatal asszony könyekre fakadt.

— De édesem, mért sírsz? Biztosítlak, csak azért nem indítványoztam ezt már elébb, mert magad óhajtottad, hogy egyedül legyünk.

— Igaz! . . . De hátha egyikünk beteg lenne?

— Minő gondolat! senki sem lesz nálunk beteg! Te is egészen megerősödtél . . . De kissé meleg a homlokod . . . Hadd látom az lüktetőeredet! . . . Semmi baj! Csak némi nyugalomra van szükséged. Igen helyesen tetted, hogy lefeküdtél. Én még lemegyek vacsorálni, mert megéheztem, téged pedig hagylak nyugodni . . . Kaptál-e Károlytól levelet?

— Kaptam; ott van az asztalkán.

— Jól van: majd elolvasom étkezés közben, mert aztán még sok dolgom lesz. Most, jó éjt!

Megölelte nejét, ki mind a két karjával átkulcsolta Kallem nyakát s magához vonva, kebléhez szoritotta.

— Oh, mily kedves ember vagy te! — susogta.

Kallem távozott.

Ragni hallotta gyors lépteit a lépcsőkön, midőn lefelé haladt. A szalonba érve, becsukta az ajtót maga után.

A fiatal asszonynak újra hőség szállta meg az agyát, mihelyt Kallem távozott. Valami szörnyű, ismeretlen nyomást érzett keblében; ő már nem is tud többé ettől megszabadulni soha!

Majd borzadály lepte meg. Most már értette, miért költözött az a *bálna* a szomszéd házba s miért nem akar abból távozni? Most már megértette, miért engedte ezt meg a *többi!*..

— De lehetséges-e ez? Mit vétettem én? — töprengett a fiatal asszony remegve s elbujva a takarója alá. Károly szerelmi nyilatkozata folyton a fülében csengett.

Szegény fiu!

Ragni ott feküdt a homályban, hogy ne láthassa arcát senki, és hogy jobban tudjon gondolkozni.

Mitevő legyen? A levél utolsó lapját elrejtette. Megmutassa-e ezt Kallemnek?

Mikor Kallem feküdni ment, kevéssel éjfél után, az álom már erőt vett a fiatal asszonyon, szomorú gondolatai közben.

Kallem lámpát gyújtott, megszemlélte felesé-

gének az arcát s hallgatta lélekzetvételét. Nyitott ajkkal aludt, mint egy ártatlan gyermek.

*

Másnap Ragni, házuk déli oldalán, a kerítés mentén sétált, töprengve s ép oly határozatlanul mint előtte való nap. Hó esett, először ez évben, de félig elolvadt. A hegyek gerincén nagy köd emelkedett.

Hideg volt s Ragni tipegett-topogott lábacskaival. Hátha így fölmelegszik! Sem tovább haladni, sem bemenni nem akart, mielőtt valamire el nem határozza magát. Hátha Kallem is tudná ezt? Nos, miért ne? De nem jobb volna-e, ha nem tudná?

Juanita? Hogy jöhet ő emez őszi tájra, ő a kikelet üde, kedves képe? Oh, itt fölbred a gyermekek viszontlátásának a vágya? . . . Most Ragni meg volt győződve, hogy apjok nincs ott, a hol a gyermekek vannak. Végre is, Ragni meglátogathatja őket!

Emez ut közben időt nyerhet s elhatározhatja magát, mitevő legyen. Oly nagy szüksége volt haladékra! Csupán egy szót Meck Károlynak, egy táviratot, melyben tudatja, hogy később majd válaszol, de most, egyelőre, ne irjon neki.

Most azonban Ragni rögtön el akart utazni; annyira érezte ennek a szükségét. Minden áron látni akarta még egyszer a gyermekeket.

Mikor Kallem kevéssel Ragni után belépett s feleségét föl s alá sétálni látta, a mint lábait fölmelegíteni igyekezett, ez tudatta vele, hogy a kis leányokat meg akarja látogatni.

Kallem ezt nagyon természetesnek találta.

— Utazzál most rögtön, mert később nagyon hideg lesz, — szólt a férj.

Kallem nem tudta ugyan magának megmagyarázni, miért kell még ma a fiatal asszonynak elutaznia; de hát Ragni így akarta s Kallem délután kikisérte a vasuthoz.

Mihelyt Ragni megérkezett Rendalenékhez, ahol a Kole gyermekei voltak, azonnal egy vigasztalan levelet irt.

A kis leányokkal való találkozás fájdalmas volt; ezek nem ismerték meg s ő sem igen ismert a gyermekekre. Mindenesetre jól nevelt gyermekek voltak, de nem az ő nővérének a gyermekei, nem az ő családjabeliek; ellenkezőleg a Kole családjából valók, s ez tulnyomó jellegű volt a leánykáknál.

A nagy, kövér leánykák nem értették meg, hogy Ragni voltaképen mit akar velök. Mindjárt is visszautazott volna, ha oly nagy náthát nem kap.

Második levele már vidámabb volt, nem mintha jobban meg lett volna elégedve a gyermekekkel, kik azontul is közönyösek és idegenek maradtak, hanem örömet okozott neki ama derék

emberekkel való érintkezés, a kik a nevelő intézet vezetői voltak.

— Ha mi ilyen emberek közt élnénk! — sohajtott föl.

Rendalen is irt Kalleznek levelet, kifejezve benne örömüket a fölött, hogy Ragni köztük van s még egy ideig náluk időzik; őt az ut kissé megviselte s úgy látszik, szüksége van a nyugalomra.

Ragni először egy hétig, majd egy másik hétig maradt ott s egy hideg délután, teljes tél idején, érkezett meg, halványan, átfázva, a nélkül hogy ereje lett volna kifejezni, mily szörnyőség visszatérni oly emberek közé, kik őt becstelen asszonyoknak tartják.

Kallem megrémült a fiatal asszony aggasztóan beteges külsejétől s náthás állapotától. A megérkezés nem volt ünnep, hanem a Ragni egészségi állapotának gondos megvizsgálása.

A fiatal asszony nagyon kifáradt s le akart feküdni.

Kallem kérdezősködött, tud-e valami hirt Károly felől, mert ide semmi levél nem érkezett.

Nem, Ragni mit sem tud felőle. Károly, egyébiránt, annyira családias viszonyba jött velök a mit ő, Ragni, nem szeret.

Kallem átlátta, hogy erről a tárgyról tovább nem folytathatják a beszédet.

A fiatal asszony több napon át maradt ágyban; száraz, fárasztó köhögésétől nem tudott szabadulni; különben veszélyes betegségnek semmi nyoma nem mutatkozott.

Ama nap, melyen Ragni fölkelt, ugy rémlett Kallemnek, mintha felesége nagyon megsoványodott volna. Vonásai megélesedtek, arca törődött, beteges színü volt s szeme körül sötét kör képződött. Levegőre lett volna szüksége, de vonakodott a kertbe sétálni menni.

Először azt a kifogást tette, hogy ott unalmas s midőn ezt férje nem találta elég oknak, erősebb fegyverhez folyamodott, a könyvekhez.

Kallem szokatlan körülménynek nézte ezt. Vajjon nem az anyasági állapot előjele-e ez? Ebben a reményben a férj hallgatott és várt.

Akkor Ragni lement sétálni a kertbe s ezt büszkén beszélte el Kallemnek, mikor haza érkezett; de azt elhallgatta, hogy sétáját szürkületkor végezte.

Kallem ugy vette észre, hogy most már örömeztobb sétál ki s magának Ragninek is ugy tetszett ez.

Néhány hét mult. Kallem várta, a mit óhajtott volna hallani s minek több jelét vélte észrevenni; de ugyanakkor megijedt, mert satnyulni látta nejét.

Sehogy sem tudta rá venni, hogy többet egyék.

Egy este, mikor, mint rendesen, alkonyat után kiment, remegés és fuladás lepte meg. Mikor Kallem lefeküdt, ő már aludt, de köhögés háborgatta és fölébredt.

— Rosszul érzed magadat?

— Rosszul.

— Hol?

Ragni a jobb vállpercére mutatott.

— Érzesz-e szurást, mikor köhögsz?

— Érzek.

S ugyanakkor erős köhögési inger lepte meg. Kallem fölkelte, begyújtott a kemencébe, csöngetett a cselédnek, hozzon orvosságot, míg ő feleségének az állapotát megfigyelte és kérdezősködött. Így tudta meg, hogy Ragni alkonyat után szokott kísétálni.

— Alkonyatkor! — kiáltott föl.

A férj határozottan eltiltotta az esti sétákat.

Ragni lesütötte a szemét. Különben is több napon át kellett az ágyat őriznie.

Kallem tréfa és enyelgés által palástolgatta nyugtalanságát s néhány nap múlva Ragni annyira jobban lett, hogy férje remélhetett. A köhögés ritkábban jelentkezett s az ifju nő határozottan könnyebben érezte magát, habár még mindig nagyon kimerült és bágyadt volt; de zongorához ülni nem sok kedve mutatkozott.

A kertben a havon át utat törtek a Ragni számára, hogy tudjon hol sétálni. Első izben Kallem társaságában sétált a verőfényen; de rögtön ismét vissza akart térni a lakba. Kallem eleinte nagyon megijedt, de aztán az egészszet csak szeszélynek hitte.

Ragni azonban sokkal kimerültebbnek érezte magát, semmint azt megvallani merte volna.

Másnap ismét megkísérelte a sétát Sigrid társaságában; de mindjárt elfuladt s néhány lépést téve, pihennie kellett. Azonban az idő megenyhült s ő naponkint tehetett egy-egy kis sétát.

Kallem örült, mikor egyszer azt vette észre, hogy Ragni fölnyitja a zongorát.

*

Egy este Pedersen Soeren sápadtan s a felesége nélkül jelent meg s ezt rendkívüli körülménynek lehetett tartani. Larsen Kristen *haza jár!*

Kallem nagyot kacagott, de a Soeren arca nem változott. Larsen Kristen csakugyan haza jár; hegedül a házában!

Lakik-e ott valaki?

— Senki. A ház be volt zárva s mégis játszottak abban; többen hallották azt s így semmi kétség sem lehet ez iránt.

— Akkor valamely bohókás ember lopózkodott be oda. Kinél van a kulcs?

— Aune-nál.

— Nos?

— Aune átkutatta az egész házat s ő legjobban elszörnyedt valamennyi közt. Egy leány (kit Kallem is ösmert, mert orvosa volt) látta Larsen Kristent egy éjjel a kerítés mellett végig menni; mások is látták; semmi kétség többé.

Kallem nem tudta Soerent észre téríteni. A babona a levegőben uralkodott. Csakhamar az egész városban hire terjedt a kísértetnek, főképen, mikor Tuft Ole lelkész is érdeklődni kezdett ez iránt.

Ez, tavasz óta egyedül maradván anyjával, — mert felesége és fia távol voltak — egyre szenvedélyesebben beszélt a szószékről s azt kezdte hiveivel elhíttetni, hogy a lelkek köztünk élnek, járnak-kelenek s hogy igen sok ember, a halál után, szünet nélkül bujdosni kénytelen; több példát is idézgetett állításainak bizonyításául.

Mikor Kallem erről értesült, elhatározta, hogy Aunét meghódítja magának. Egy vasárnap reggel, feleségének, Sisselnek a jelenlétében, hipnotizálta, hogy megvallassa vele kísérteteinek titokzatos szavait, melyet az a bohókás ember terjeszt világgá. Valóban úgy is volt. Azonban Kallem, Aune iránt való tekintetből, titokban tartotta a dolgot. Csak Kent orvossal beszélt erről, ki nem hitt a kísértetekben s a nélkül hogy a tréfaüzőnek a nevét emtitette volna, elmondta neki, hogy most már tudja, ki terjesztette a Larsen Kristen-féle kísértet-históriát.

Kent orvos, találkozván Tuft Josephine-nel egyik betegénél s tudva, hogy mi sem érdekli őt jobban, mintha bátyja felől beszélni hall, ismételte előtte Kallemnek a szavait. Ugyanaz nap, az ebédnél, a kis Tuft Eduárd, ki minden nap kísérteties történetekről beszélt, el kezdte beszélni, hogy Larsen Kristen újra megjelent két gyermek előtt; anyja legott kijelentette, hogy az egész csupán misztifikáció, hogy a város egyik orvosa tudja, kitől ered ez. Szóval, Larsen Kristen nem jár föl kísértetni.

Mikor a fiu oda hagyta az asztalt, a lelkész azt mondta feleségének, hogy ő kevés figyelemmel van a férje iránt.

— Kevés figyelemmel?..

— Bizonyynyal!.. Ilyesmit mondani egy gyermek előtt. Vetted-e észre, hogy rögtön az volt a válasza, hogy én is hittem a kísértetekben.

A lelkész hangjában sem megvető, sem neheztelő kifejezés nem volt s Josephine érezte, hogy a férjének igaza volt. Nem is válaszolt semmit; de pillanat mulva bement a férje szobájába.

— Gondolkoztam a fölött, a mit nekem az imént mondtál.

A férj a kereveten végig nyulva pipázott s most fölkel, hogy helyet engedjen nejének; nagyon szerette, mikor hozzá Josephine bepillantott.

De a fiatal asszony állva maradt.

— Tehát azt, amit te beszélsz, igaznak tartsa a gyermek, ha nem az is?

— Nem; de a helyreigazítás gondját nekem kellett volna átengedned.

— Valóban, megtetted volna azt?

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Azt akarom mondani, hogy te folyvást oly dolgokról akarod őt meggyőzni, amelyeket nem lehet elhinni.

— Micsoda?

A lelkész elpirult, mert érezte, hogy kezdődik a magyarázat.

— Az utóbbi időkben gyakran gondolkoztam a te szavaid felett s most is így vagyok ezzel. Te nem hiszed, hogy isten a világot hat nap alatt teremtette ezelőtt hatezer évvel, sem azt, hogy az első emberek és a patriarkák legendái legendáknál egyebek, éppen úgy, mint mindaz, a mit a földi paradicsomról beszélnek. Sem a föld, sem az emberek nem voltak kezdetben tökéletesek, te azt jól tudod és mégis erre oktatom a gyermekeket.

A férj járt-kelt a szobában. A feleség pedig ott állt a folyosóra és a szalonba vezető ajtók közt.

Valahányszor Tuft közeledett, erősen, a tekintély egy nemével, pillantott a nejeire. Rossz lelkiösmeret nem szokott így nézni. A fiatal asszony érezte ezt.

— Azok, a miket te legendának nevezel, — szolt a férj, — magokban foglalják az örök igazságot, mely istentől jő s a véték eltávolítására szolgál.

— Hát miért nem így magyarázzák azokat, hamis képek helyett?

— A gyermekek jobban megértik a képeket, Josephine.

— Akkor azt is mondd meg nekik, hogy ezek csak képek.

— Akkor nem volna azoknak annyi sulyuk.

— Nekem úgy tetszik, baj az, hogy a gyermekek az örök igazságot hamis képekben is tanulják.

Tuft látta, mily szenvedélyessé kezd válni a vita s másfelé akarta terelni a beszédet.

— Nem! — kiáltott föl Josephine, — én ettől a tárgytól nem térhetek el, mert tudd meg, hogy a gyermek jövőjéről van szó, a tiedről, meg az enyimről.

Aztán közeledett az asztalkához, vagy azért, hogy közelebb legyen a férjéhez, vagy azért, mert meg akart támaszkodni.

A férj folytatta:

— Ha te eléggé behatoltál volna az örök igazságokba, melyekről beszélsz, Josephine, eme kérdések csak másodrendűek lennének rád nézve. Azt tudjuk, hogy a dolgok magoktól nem állhattak elő, mint azt a szent könyvek nekünk mondják; de azt

nem tudjuk, hogy tulajdonképen hogy álltak elé. Mindaz, a mit tudunk, csak annyi, hogy életünket istentől nyerjük s istentől függ, hogy az boldog legyen. Engedjük, hogy apraja-nagyja emez igazságokat a régi följegyzés szerint tanulja, épen mint apáink, legalább újabb rendeletig.

A férj szavaiban a meggyőződés ereje volt. Ez az oka, hogy, Josephine sokáig hallgatott. De egyszerre megszólalt:

— Tudod-e, hogy ha gyermekkoromban értelmemnek és akaratomnak ferde irányt nem adnak, én is más lettem volna, mint a mi most vagyok?

— Tudom, — szólt a férj fagyosan, — tudom, hogy az utóbbi időben te ugy tekinted a válást mint életed szerencsétlenségét.

— Azt soha sem mondtam, — kiáltott föl Josephine elsápadva, — sőt erről még soha nem is gondolkoztam. Az istenben s az üdvözítőben való hit soha sem ellenkezett az én fölfogásommal, soha!

— Hála istennek! — szólt a férj mély sohajjal.

— Ha nem akarsz hosszasabb beszédet hallani tőlem, pár szóval kifejezem előtted, a mit mondani akarok: vagy megszünöl oly legendákat beszélni el a gyermeknek, melyek veszélyesek, mert elhomályosítják ítélő tehetségét, vagy én nem hiszek többé, Ole, a te becsületességben.

Nem először történt, hogy a fiatal asszony ily kemény kifejezést használt férjével szemben. Voltak hosszú, heves harcaik. De soha sem beszélt ily keményen, sem vallását nem támadta meg, sem föltételeket nem szabott a férje elé.

Ole rég vette már észre, hogy valami forrong a felesége lelkében, de hogy ily hevesen törjön ki, azt nem képzelte!

Ott álltak a házas felek egymással szemben, mindegyik a másiknak akaraterejét iparkodva legyőzni.

Tuft is heves haragra gerjedt s hogy röviden véget vessen a vitának, így szólt:

— A gyermek velem marad.

— Veled?

A fiatal asszony halottsápadt lett.

— Van-e neked hozzá több jogod mint nekem, az anyának?

— Én apja vagyok; a szentírás meg a törvény biztosítják az apának a gyermeket.

Josephine járt-kelt föl s alá, az ajtótól az ablakig, mint a ketrecbe zárt vad; keble hevesen zihált s hallani lehetett a lélekzetvétélét is. Kigyult arca, hangja, mozdulatai elárulták roppant izgatottságát.

Josephine nem hitte volna, hogy férje anynyira vetemedhetik.

— Nem szégyenled magadat? Te akard a gyermeket megtartani?

— Én, mert isten azt parancsolja nekem; te nem fogod gyermekünket elrontani!

— Elrontani? . . . Én? . . . No, jól van, tudj meg mindent! Gyermekkorom óta befolyással voltál rám. Uralkodtál fölöttem rendületlen hiteddel, anélkül, hogy én azt megértettem volna, mert te jó voltál s mert minden erődöt egy törekvésnek szentelted. Így vetköztettél ki a természetemből — mert ezt tetted — holott annak más rendeltetése lett volna. Te oly életet, oly célt tűztél elém, melyről mit sem tudtam. Minden szemrehányás nélkül mondom ezt neked. De hatalmad nem lesz gyermekünk fölött; míg bennem az életnek egy szikrája lesz, addig a gyermek fölött nem rendelkezel. Nem törődöm én sem a törvénnyel, sem a bibliával. Jegyezd meg ezt jól, mert tapasztalni fogod.

Ha a fiatal asszony tudta volna, hogy Ole már rég, nagyon rég várta azt a napot, melyen felesége így beszél vele, akkor mérsékelte volna hevességét. A mi a lelkészt illeti, ő tökéletesen uralkodott benyomásain.

— Ugy van! A te fenkölt természetedet eltérítettem a jó utról! Oh, ezt én rég tudtam! Ezt én a saját hitemmel tettem, mely nem lett a tiéd is! Oh, édesem, tudtam én ezt!

— No, az igaz! — kiáltott föl szenvedélyesen az asszony. — A te hited soha sem volt az enyim; de más hitem sem volt. Sokszor gondoltam,

hogy mily rossz az, ha nem tudok hinni ugy, mint te; oly nyomasztóan hatott ez rám, hogy törekvéseimben nem tudtam annyi erőt, mint kellett volna, kifejteni. Ép ezért különböztem én a többitől . . . És semmi sem sikerült . . .

— S mi lehetnél volna te?

— Tudom is én? Tegyük föl a legrosszabbat: tehenésznő, például.

Ole bámulva nézett a feleségére.

— Tehenésznő!

Aztán gunyosan kacagott föl.

— Oh, mennyit vesztett benned a világ, Josephine, hogy az nem lettél!

— Tudtam, hogy így gondolkozol. De ha például cirkuszigazgatónő lettem volna, százaknak adtam volna kenyeret s ezreknek szereztem volna szórakozást. Nem csekélység ez; több, mint a mennyit legtöbben tesznek. S a helyett mit tettem? Mik ezek az aprólékosságok, melyekkel foglalkozom? Hová jutottam én? Azon a ponton állunk, hogy megvessük egymást! Mi a mi életünk s a mi házasságunk? Mondhatod-e még, hogy te szeretsz engem? Mondhatom-e én, hogy szeretlek?

— Nem, Josephine, mi mind a ketten tudjuk, kit szeretsz te.

Egy arcullegyintés, melyben bátyjától részesült, nem tette volna dühösebbé a fiatal asszonyt mint ezek a szavak. Először a szavak értelmezése

miatt (nem hitte, hogy a férje ennyire a szive mélyébe hatott), másodsor, mert ép az az ember ejtette ki eme szavakat, a ki oka volt a közte és bátyja közt való meghasonlásnak.

— Nos, *ő benne* megvan az, a mi benned nincs, — válaszolta a feleség, hogy még inkább fölingerelje férjét. — Egyébiránt, gonoszság tőled ilyesmit mondani.

— Igazán? Nem hiszed-e, hogy ép ő, az a Kallem az oka, hogy tűzhelyem békéje oda lett s ama veszélynek lettem kitéve, hogy gyermekemet is elveszitem?

A férj hangja remegett; haragja mély fájdalommá változott, mi átragadt a fiatal asszonyra is, ki zokogásra fakadt. De egyikök sem akart gyöngének, engedékenynek látszani. Az asszony az ablaknál maradt s merően nézett ki; a férj föl s alá sétált a szobában.

Sokáig hallgattak, miközben az asszonyban ismét a harag kerekedett felül.

— Nos, — szólt, a nélkül hogy férjére nézett volna — most már ismered a föltételeimet. Az efféle történetekről, minők a Larsen Kristen kisértései, széltére beszélsz, a nélkül hogy a dolgot megvizsgálnád. Ép így áll a dolog a földi paradicsomra vonatkozó legendával; te nem hiszed azt s mégis tanítod! . . Ha te ismételve ily legendákra oktatód a fiamat, a nélkül hogy tudatnád vele, hogy ezek legendák, akkor — s itt megfor-

dult Josephine, — akkor vége a mi közös életünknek, Ole. Isten tudja, hogy igazat mondok! . .

Aztán közelebb menve férjéhez, folytatta :

— Ole, én soha sem adom meg magamat!

Ezt mondva, távozott.

*

Ugyane vasárnap s ugyanebben az órában tért haza Kallem ebédre, ki kissé később szokott étkezni mint a sógora.

Már a konyhaajtón át megpillantotta Ragnit nyakig érő kötényében, a mint zöldségtisztítással foglalkozott.

Oda sietett hozzá. Egy idő óta mindig aggódott a fiatal asszony miatt. Vajjon a fehér kötény halványította-e el ennyire? Nagyon levertnek látszott, bizonyosan sirt.

A fiatal nő nem vetette föl a szemét, mikor így szólt:

— Valaki nálunk lesz ebéden.

— Kicsoda?

— Meek Ottó, Károlynak az apja; ma reggel érkezett meg s ebédre eljő.

— Hogy van Károly?

— Nem nagyon jól; de ime, itt jön Meek!

Kallem sietett vendégének fogadására. Abban az időben, mikor Meek még gyakorló orvos volt, a mellbetegség gyógyítása, — mely e vidéken nagyon uralkodik — az ő különlegességei közé tartozott s érdeklődéssel hallgatta Kallemnek a

műveleteit. Miközben felöltőjét Kallem levetni segítette, mondta, hogy épen most értesült Ragnitól Károly gyöngékedése felől.

— Valóban úgy van s ép ezért jöttem, — viszonzá Meek.

— Beszélt ön a feleségemmel?

Beléptek a szalonba; a zongora nyitva volt.

Vajjon zongorázott-e Ragni, mikor Meek benyitott hozzá? Mert ekkor nem oly beteg, mint a minőnek látszik.

Aznap Meek sokkal hallgatagabb és komorabb volt mint rendesen.

— Nos, — szólt Kallem — megegyeztek-e önök, ön és a feleségem, Károlyra nézve?

Meek meglepetve nézett az orvosra.

— Arra nézve, hogy irjunk neki?

— No, arra nézve is. Néha egy-egy kis vizsály támad köztük.

Meek, helybenhagyólag bölintva fejével, hallgatott.

— Azt hiszi ön talán, hogy én tudom az indító okot? Koránt sem, édesem.

Meeknek az arca egyre töprengőbbnek látszott.

— Azt mondtam az ön nejének, hogy beszéljen önnel. Szép az ő részéről, hogy önnek mit sem szólt; de a dolog már kezd rosszabb fordulatot venni.

S mélabus szemével Kallemre pillantott.

— Mit mond ön?

— Vissza kell őt hoznom; ha ő ottlenn marad, az határozottan vesztére lesz.

— De, nagy isten, mi történt? Azt akarja ön talán, hogy újra tegyünk vele valamely kísérletet?

Meek kérdő, csaknem elrémült pillantást vetett az orvosra.

— Hogy érzi magát önnek a neje, általában?— kérdezte aztán a vendég.

Kallem elpirult; villámként hatott ez rá, titkos aggályai közben.

— Kissé meghült... Pillanatra azt hittem... hiszen tudja ön, mit... Nem vizsgálhatná-e ön meg?

Kallemnek a nyugtalansága fokozódott. Szive oly hevesen dobogott, hogy nem tudta volna Ragni állapotát megvizsgálni.

Meek folyvást Kallemre nézett, kinek aggodalma egyre fokozódott.

— Nos, akarja-e megvizsgálni?

— Szivesen. Megvizsgálta-e ön legközelőbb?

— Legközelőbb? — Nem; nem akartam őt elrémiteni. Ő mindjárt gyanakodnék s ez neki árt-hatna. De egyéb is hátrált eme szándékban... Ám most, úgy hiszem...

— Ismerte ön feleségének az atyját? — kérdezte Meek.

Kallem megborzadt.

— Hát ön ismerte-e? — kérdezte.

— Ismertem; orvosa voltam.

— És ő? — kérdezte Kallem aggálylyal torkán akadva a szó.

Meek bólintott a fejével.

Kallem tenyerébe hajtotta a fejét, majd föl-kelt, az ajtóhoz sietett s aztán ismét visszatért.

— Ugy-e rögtön megvizsgálja őt?

— Ha kívánja ön.

Kallem kiment a nejéhez, s a nélkül hogy időt engedett volna neki köténye levetésére, gyön-géden az ablakhoz vonta.

Valóban sirt. S ez a sötét gyűrűbe foglalt szem, ez a megfogyott arc, ez a sápadtság!

Ragni észrevette férjének aggodalmát s a fö-lött tűnődött, mi lehet annak az oka? A konyhá-ban így gondolkozott: »Alkalmasint Károly felől beszéltek; Kallem most már tudja, mi történt s hogy miért nem fogadok el többé tőle leve-leket.«

Mikor pedig Kallem fölindulását látta, ezt gondolta: »Talán haragszik, hogy mit sem mondtam el neki?« Nem birván eme gondolatot elvi-selni, remegett s aztán égett az arca.

— Édes Ragni, engedd, hogy doktor Meek megvizsgálja egészségi állapotodat.

No csak ez kellett még! Ragni megijedt s úgy nézett a férjére, mint valamely beteg állat,

mely tekintetével könyörögni látszik, hogy ne bántsák.

De Kallem ismét kérte őt s kezdte a nagy kötenyt legombolni.

Ragni, mint mindig, ugy most is engedett. Ama modorból, melylyel Meek a megfigyeléseit tette, Kallem kitalálta, hogy valami borzasztó történt.

Ragni aggódó szemével a férjeét kereste s ennek a tekintete csak fokozta fájdalmát.

Ugy tetszett Kallemnek, mintha nejének a pillantása szemrehányást fejezne ki a miatt, hogy másra bizta megvizsgálását,

— Köhögött kegyed máskor is az utóbbi időkben?

Ugy látszott, a fiatal asszony nem tudta határozottan, mit válaszoljon és esengőleg pillantott Kallemre. Kezei remegtek, el akarta azokat rejteni, de Meek észrevette.

— Nagyon fáradtnak érzi magát egy-egy séta után?

Ismét kétségbeesve nézett Ragni Kallemre, kegyelemért könyörögve.

— Érez-e utána nehéz lélekzetet? — folytatta Meek.

— Érzek.

— Nincs-e kegyed olykor annyira ellankadva, hogy majdnem elájul?

Ragni rémülve nézett Kallemre.

— Talán rosszul is érezte már magát?

— Valóban.

-- Igaz ez? — kiáltott föl Kallem.

— Oh, csak ma, — sietett Ragni hozzá tenni dadogva s könyek gyültek szemébe.

Meek várakozott egy pillanatig.

— Mikor köhög kegyed, nem érez-e itt szurást? — s a jobb vállpercre mutatott az orvos.

Ragni a fejével bólintott.

— Megnézte-e olykor a nyáladékát?

A fiatal asszony nem válaszolt.

— Soha sem tette ezt?

— Tegnap este megnéztem.

— S akkor?

Ragni hallgatott, a padolatra sütve a szemét.

— Volt-e abban vér?

Ragni újra bólintott; könnyei megeredtek s nem mert többé fölpillantani.

Kallem szótlánul állt ott.

Meek mit sem kérdezett többet.

Ragni ismét rendbe hozta toilettejét. Meek átnyujtotta neki azt a háromszögű nyakkendőt, melyet a vizsgálódás alkalmával levett.

Eközben Kallemnek eszébe jutott, hogy a kabinetjében felejtett valamit. Nem is tért vissza többé. Ragni megértette miért s pillanatra utána akart menni; de legyőzte eme gyöngeségét. Kérte Meeket, bocsásson meg neki s fölkelve, kiment.

Ő sem tért vissza.

Meek várakozott néhány percig. Aztán kiment az előszobába, fölvette felső ruháját s jelentette a konyhában, hogy neki távoznia kell s kérte a cselédet, adja át tiszteletét Kallemnek és feleségének.

Sigrid bement megnézni, a szalonban vannak-e? Kopogtatott a kabinet ajtaján, de nem kapva feleletet, benyitott.

Kallem a kereveten feküdt, Ragni előtte térdelt.

Sigrid halkán jelentette, hogy az ebédet föltálalta, s hogy Meek orvos épen most távozott el.

Senki sem válaszolt, senki sem emelte föl a szemét.

Kallem és Ragni eddig azt képzelték, hogy Ragninak Amerikába utazása napja volt életüknek legszomorubb időszaka. Kifejezték ők azt ugy élőszóval, mint leveleikben s azt hitték, meg kell halniok. Pedig a halál egészen más, melyet semmihez sem lehet hasonlítani s ezt most értették meg.

Eme nap után a reménytelen küzdelem, a vigasztalanság s az örömtelen szerelem napjai következtek.

Ragninak különféle rendezni való dolgai akadtak; leveleket irt, széttépte azokat, meg ujra kezdte s a sok munka után nagyon rövidek voltak azok. De bármivel foglalkozott is, be akarta azt

végezni. Kállem bámulta őt, — ő, ki minden bátorságát elvesztette.

Előre látta, minő vége lesz a Ragni betegségének, mert tudta, hogy a tüdőkór bacillusai rombolják életgyökerét. De hát meg kellett a sors előtt hajolnia. Nem futkosott eszeveszetten föl s alá kabinetjében, nem sirt és nem tördelte a kezeit. Megkísérelte, tudna-e Ragni nélkül gondolkozni; de ez lehetetlenség volt; Ragni képe mindig lelke előtt lebegett. Találkozásuk első órája óta a legcsekélyebb vonás, bájai ép úgy, mint gyöngeségei költői és néma szerelme újra meg újra fölmerültek előtte, ugyanazzal a fájdalomérzettel; minden egyaránt becses volt előtte s egyaránt lehetetlenség volt mindent elveszteni.

Ragni lelkesítője volt munkái közben. Arcképe, mely Amerikában lakásának harmadik évében készült, ott függött a kandalló fölött. Az arckép szeme az övét kereste; mosolya a várakozás napjaiban oly bámulatosan sokat ígért neki! Fölmerült az emlékek özöne, midőn ők először látták újra egymást, midőn az első szavakat váltották, midőn először ölelték meg egymást s egybekelésük végkép, örökre . . .

S most mindennek vége! Vége mindannak, a mit együtt gondoltak és terveztek, a közös élet örömeinek, a hitnek és reménynek! De hát mi történt? Egyszer majd beszélnie kell neki erről Ragnival. Van valami, a mit Ragni titkol, valami ob-

hóság, mit nem mer megvallani. Vajjon mi lehet ez? De erőltetni őt erre nem szabad!

Egy nap, mikor Kallem haza tért, nem találta Ragnit a földszinten s mikor fölment az emeletbe, az ágyban találta.

Ragni kezét nyujtotta férjének — oh, mennyire megfogyott ez a kéz! — s nagy szemével bágyadtan s némi zavar kifejezésével nézett rá.

— Lefeküdtem kissé, csupán egy pillanatra.

A férj leült az ágy mellé s kezébe vette Ragninak hosszú, sovány kezét.

— Az egész dologban van valami, — szólt, a mit én nem értek. Egy izben rossz nyomon jártam s a dolgok annál gyorsabban fejlődtek, mennél kevésbbé voltam elővigyázó. Valami nagy oktalanságnak kell a dologban rejleni . . . kérlek, mondd meg ezt nekem, mert addig nincs nyugtom.

— Megtudod ezt, — szólt Ragni, — most épen e fölött gondolkoztam. Lent az írószekrényemben, balról a felső fiókban papirok vannak; ezek mind téged illetnek. Te ezeket majd elolvasod, ha . . .

Itt pillanatra elhallgatott s aztán utána tévé:

— Később, — s gyöngén megszorította férjének a kezét.

— Hát most mindjárt nem tudhatom meg?

— Ha tudni óhajtod, most is megtudhatod. Azért titkoltam azt, mert nem akartam neked bűt

okozni, — szólt Ragni könybe lábadt szemmel, — neked, ki az enyim vagy — s ismét megszorította férje kezét, miközben gyöngéden mosolygott.

Kallem letörülte feleségének a könyeit zseb-kendőjével.

— Azt, a mit felül találsz, Károlynak a kéziratát, mindjárt átolvashatod; a többit azonban hagyd későbbre.

Aztán lehunyta szemét.

— S a kulcs? — kérdezte Kallem.

— Itt van, — válaszolta Ragni, a nélkül hogy a szemét felnyitotta volna s átnyujtotta a kulcsot.

A férj lement, kinyitotta a fiókot s kivéve a levelet, melyet mi már ismerünk, leült, hogy figyelemmel átolvassa.

Megdöbbent, haragra gerjedt a saját oktalansága fölött. Hogy nem tudta ő ezt annak idejében!

Fölkelt, fel s alá sétált, mint a tébolyult, aztán ismét leült. Terveket szőtt és vetett el; össze akarta gyűjteni az embereket, hogy a fülökbe kiáltsa, mily hazugok, képmutatók; be akart rohanni egy nap a templomba, mikor az tele lesz néppel, hogy nyomorultaknak, a leghitványabb gyilkosoknak nevezze őket . . . Majd azt gondolta, hogy ha Ragni tökéletes egészségben volna, még akkor is elég volna ez, hogy megölje.

Ő azért élt, hogy másokkal, tehetsége szerint, jót tegyen. És senki sem volt eléggé becsületes, eléggé hálás vagy eléggé nemes érzésű, hogy figyelmeztesse: oltalmazza a sajátját, felesége jó hírét-nevét, házasságának a tisztességét! Mennyi közöny és fásultság! Mennyi gonoszság s mennyi orvoslásra váró kór, ebben a keresztyén társadalomban!

Most már értette nővérét. Ő hitt eme rágalmaknak. Ezekről akart vele beszélni, midőn amaz este rá várakozott . . . S Josephine, ki a botrányt hitte, dühös volt s oda helyezte Kolét, az első férjet, közelükbe. Mindenki hitte a botrány valódiságát, mindenki kárhozzátólag szólt és senki sem emelkedett föl, hogy azt megcáfolja!

Ez volt tehát Ragninak a jutalma, azért hogy jóindulattal volt Károly iránt! Mind az, a mit tett, áldozatkészség volt, természete megtagadásával! Kalle nem ismert még jobb lényt a világon, sem hasonló szívjóságot! És ők képesek voltak . . . a nyomorultak, az üdv balga őrei, az önző zsoltáréneklők, rágalmazni!

Ujra elolvasta Károlynak a levelét s nagy szájalom lepte meg. Szegény fiu! Az ő szerelme nagyon természetes volt. Ugyan melyik férfiszív ne imádott volna oly nőt, a kinek oly sokat ártottak, miatta? A fiatal ember hálája és csudálata, lehetetlen volt, hogy végre szerelemmé ne változzék!

Mihelyt Károly visszatér, meghívja őt magá-

hoz! S ő itt fog maradni Ragni utolsó leheletéig. S Kallem karon fogva megy vele a borzasztó nap, a koporsó mögött.

Levágta magát Kallem a kerevetre és sirt.

Talán nagyon is elfoglalta hivatása; neki többet kellett volna társaságba járni a feleségével s akkor mindez nem történt volna. A Ragni lelki jóságának a hatása alatt senki sem merészelt volna . . . Egyébiránt ki tudja? A dogma által megvakult esztelenek mit sem láthatnak.

S nem volt egy ember, a ki torkon ragadta volna a rágalmozókat, számadásra vonva őket!

Pedig valaki megtehetette volna ezt: Josephine.

Nem ő találta ki a rágalmat; ő csak elhitte. Fagyos hallgatással engedte működni a gonosz nyelveket. Kallemnek a lelke haraggal telt el ellene, mert habár a huga nem volt is a rossznak szerzője, nem kevésbé terheli a felelősség ezért a gyilkosságért.

Kallem felindulása csöndesült, mikor ismét Ragninak a közelében volt. Gyöngéden megszorította a kezét, megsimogatta homlokát s gondozta, míg csak hivatali kötelessége hazulról távozni nem kényszerítette.

Ama nap óta Ragni nem hagyta többé el a szobáját.

A jó Aune Sisselt alkalmazták mellé ápolóul. Szelid szeme értelmes nyugodtsággal örködött a be-

teg fölött s olykor az őszinte szájalom kifejezésével pihent rajta. Benne mind az a jó tulajdonság pontosult, a mit Kallem betegápolónál megkívánt. Aase és Pedersen Soeren minden reggel megjelentek, tudakozódni a beteg hogylétéről, mihelyt baja súlyosabb lett. Az igazi részvét vonzotta őket.

Sigrid nem igen mehetett föl a szobába, mert rögtön elkezdett olyankor sirni. Mind a mellett is néha föl kellett neki mennie, mint például mikor Bojer ezredesnek a neje, a köpenye alatt, Ragninak egy cserép virágot vitt, melyet egész télen át nagy gonddal ápolt. Föl kellett ezt vinnie Sigridnek s úgy helyeznie el, hogy Ragni jól láthassa.

Egy asszonynak is, kinek leánykáját egyizben Kallem súlyos betegségből gyógyította ki, szintén volt egy cserép virága s hallván az ezredesné ajándéka felől, ő is kedveskedett a virágával. Eme figyelem és részvét tanúsításai nélkül szinte elviselhetetlen lett volna Kallemnek a szenvedése.

*

Egy nap, Kallem sürgős esetben a kórházban volts mikor elgondolkozva haza tért, idegen öltözeteket pillantott meg az előszobában s benyitott a szalonba. Meek Károly meg az apja a verandára nyíló ablaknál álltak.

Károly visszatérve, eljött Kallemhez s keblére vetette magát. Rossz színben volt s arca bizonyos nyugtalanságot árult el. Hosszu haja rendetlenségben volt, arca még inkább megsoványodott; bána-

tos szeme sajátos tűzben égett, mit addig Kallem nem tapasztalt nála. S szeme folyvást Kallemnek az arcán csüggött. Nagy és vigasztalhatatlan fájdalmat tükrözött az vissza.

Károly sem fölindulásán nem tudott uralkodni, sem nyugodtan maradni, s míg Kallem az apjával beszélt, mindenfelé járt-kelt az ifju; kiment a szalonból a kabinetbe, végre a konyhába Sigrid-hez s ott maradt.

Negyed óra mulva ismét visszatért. Nagyon sokat sirt. Minden áron látni akarta Ragnit. Esküdött, hogy ott a betegnél nyugalma rögtön visszatér; de hasztalan könyörgött. Lehetetlenség volt őt a fiatal asszonyhoz bebocsátani, kivált ez este, midőn Ragni sokkal rosszabbul volt s a fiatal ember megérkezése felől sem értesítették előre.

Másnap reggel Ragni jobban volt. Kallem tudatta vele, hogy Meek orvos előttevaló nap megérkezett, kérdezősködve utána.

— Hát Károly? — kérdezte a beteg.

— Károly is eljött.

Pillanatig hallgatott Ragni, aztán ezt kérdezte:

— Vajjon, ha zongoráznának ottlent, meghallhatnám-e azt?

— Meg; de azt hiszed, tűrnéd te a zenét?

— Szomjazom a zenére, — válaszolta.

— Nem engednéd-e meg, hogy Károly meglátogasson?

Ragni egyik kezével a takarója szélét morzsolta, a másik kezében zsebkendőjét tartotta. Nem ő azt nem engedheti meg.

— De Meek orvos feljöhet, ugy-e?

— Lehetetlen őt ebben gátolnom.

Károly esengett, engedje meg neki Kallem, hogy az ajtónál maradhasson. Ő egy szót sem szól, meg sem mozdul s mindjárt eltávozik. Kallem megszánta s nem ellenkezett.

Kallem lépett be először, jelentve Meek orvost ki őt követte. Széles háta elfödte Károlyt, ki az ajtónál megállt.

Ragni feküdt, fejével az ellenkező oldalra fordulva. Nem láthatta a fiatal embert, de ez látta Ragni megfogyott arcát a láz rózsáival s megvékonyult kezeit. Emésztő szomj gyötörte a fiatal aszszonyt éjjel-nappal s Sissel oda lépett ágyához, hogy inni adjon neki.

Meek orvos különböző kérdéseket tett, melyekre a beteg szórakozottan felelt, lopva szétekintve.

Vajjon sejtette-e, hogy Károly a közelében van?

Később, mikor Sissel az ágytól eltávozott, láthatta volna; de akkor már nem volt ott a fiatal ember.

Lent a szalonban újra együtt voltak a férfiak, leverten, vigasztalanul.

Károly esengett, engedjék meg neki, hogy a házban maradhasson s régi szobáját elfoglalhassa, még ha nem szabad is Ragnit látnia; ő nem tud onnan eltávozni.

Kallem ezt sem merte tőle megtagadni; az apa pedig szinte óhajtani látszott. Volt valami a fiatal ember állapotában, a mi mind a kettőjüket aggasztotta.

Másnap reggel Károly zongorázott; lent az ajtó nyitva volt. Ragni hallotta a zenét s kedvesnek, dallamosnak találta. Károly nagy haladást tett a zenében. Nem ismerte a játszott darabot, de elbájolta az s ezt, köszönete mellett, megüzente neki.

Később is játszott még s másnap reggel ismét. Végre engedelmet nyert a beteg meglátogatására, megigérve, hogy nyugodtan viseli magát és nem marad soká ott. Már a folyosón elkezdett lábujjhegyen menni s oly nesztelenül járni mint az árnyék. Mind a mellett nagy erőfeszítésébe került, uralkodni magán, mert mihelyt a beteg rá nézett, érezte, hogy jobb lenne tova futni. Minden bátorsága eltűnt; ott állt, megsemmisülten.

Ragni észrevette ezt a változást s mennél tovább állt ott Károly, annál nagyobb szánalmat érzett iránta. A szegény fiu szenvedett, s Ragni gyöngén mosolyogva, oda nyujtotta sovány kezét.

Károly Kallemre nézett s nem fogadta el a fiatal asszony kezét; nem is közeledett feléje s csaknem zokogásba tört ki.

A beteg, hogy megnyugtassa, susogva mondta :
— Édes, jó Károlyom !

A fiatal ember távozott.

Eme látogatás után nyugodtabb lett s elmélyedt, mint a ki valamely terven gondolkozik. Mindinkább ritkábban beszélgetett Kallemmel ; más-sal senkivel.

Károly engedélyt nyert, hogy pillanatra Kallem nélkül is meglátogathassa a beteget s játsz-hassék neki a zongorán, a szalonban. A nap többi részét egyedül töltötte a szobájában.

Egy reggel, midőn zongorázott, Ragni mind-járt az első accordokból ráismert egy darabra melyet Károly szerzett. Máskor meg apró darabo-kat játszott, melyekről azonnal gyanította, hogy ezek is a fiatal ember szerzeményei. Egyike ezek-nek az induló jellegével birt s viharos szenvedélyt árult el.

— Istenem . . . Hiszen ez ő maga ! — gon-dolta a fiatal asszony.

Majd elenyészett a zúgás ; lágy dallam szállt föl, szelid, kedélyes dallam.

— Hát ez, nem én vagyok-e ? — tűnődött Ragni magában.

Majd jajongás, hörgés követte a kedves dalla-mot. Oly természetes és komikus volt ez, hogy Ragni alig tudta nevetését visszatartani.

Ragni, egykori vidámságának rejtett marad-ványát lehelte most ki ; aztán jött a köhögés.

Egyik a másikat követte, egyre erősebben. Soha még ilyen erősen nem köhögött mint e pillanatban.

Károly hallotta ezt zongorázás közben; sietett Kallemet fölkeresni, ki épen a kórházból jött haza felé; de mikor megérkezett, a köhögési roham már elmúlt; semmi egyéb mint szokott vérhányás.

Kallemet leverte a bánat. Károly látta, hogy nemcsak ő szenved. Ekkor ő kizárólag Kallemnek élt. Különös vigaszukra szolgált, ha Ragniról beszélhettek . . . S Kallemnek nagy szüksége volt erre a megosztott részvétre, mert lesujtá őt kedves Ragnijának fokankint való gyöngülése.

A beteg már a fejét sem tudta vánkosáról a maga erejéből fölemelni; szemében volt valami szokatlan.

Vékony ajka nyitva állt, a nehéz lélekezés miatt; fehér szobájában, fehér öltönyében, fehér ágyneműi közt oly madárhoz hasonlított, mely egy elhagyott helyfészekben liheg.

Gyakran, midőn Kallem kiment a szobából; mert nem tudta bánatát legyőzni, Károly volt az, a ki őt megnyugtadni törekedett.

Ragni beszélni is alig tudott már s nem is volt kedve beszélni, de szavaiból kiviláglott, hogy pillanatig sem volt illuzióban állapota felől, mint általában a mellbeteg.

Egyszer intett Kallemnek, hogy hajoljon le hozzá.

— Larsen Kristen, — susogta — ott van a szögletben.

Aztán mosolyogva tette utána:

— Most már nem félek tőle.

Máskor hívatta Kallemet csak azért, hogy ezt mondhassa neki:

— Neked senkire sem szabad miattam neheztelni.

Ragni nem említett nevet.

Kallem megszorította vékony kezét. A fiatal asszony szeliden nézett rá.

Olykor a beteg megkísérelt egy-egy mosolyt, mely azonban nem sikerült neki többé.

Mikor látta férjét sirni, intett, hogy hajoljon le hozzá s ekkor megsimogatta a haját. Egyszer, mikor Kallem ily helyzetben volt, hálálkodni akart nejének ama sok gyöngédségeért, melyet iránta kezdettől fogva mindenkor tanusított.

Ragni megkísérlette gyöngén meghuzni férjének a haját s így szolt:

— Oh, te hamis, miért emlegeted mindezeket?

Aztán nem igen beszéltek többé. Csak kézzel és szemmel pótolták a beszédet. Hiszen nem is mondhattak volna semmit, a mit már el nem mondtak volna. S a megválás borzalmára nem találtak volna szavakat.

Az óra elérkezett.

Egy délután erősen csöngetett Sissel. Sigrid fölrohant, utána Kallem és Károly, ki künn maradt. Iszonyu köhögést hallott; nem képzelte, hogy a betegnek még annyi ereje legyen, s minden köhögés fájdalmasan hatott Károlynak lelkére. Ragni kínos nyögései veritéket csaltak ki a homlokára; sem hallgatni nem tudta, sem távozni nem volt képes.

Ez kétségkívül az utolsó óra. Hallotta sirni Sigridet s fölajdulni:

— Oh asszonyom, asszonyom!

S aztán rögtön:

— Már haldoklik!

Ekkor Károly megnyitotta az ajtót.

Az első, a mit megpillantott — vér volt. Elájult.

Midőn eszmélete visszatért, már ágyban volt; Sigrid állt előtte sirva.

Károly halkán kérdezte:

— Meghalt?

— Az orvos azt hiszi, csakhamar bekövetkezik a halál.

Nemsokára mind a ketten beléphettek a Ragni szobájába, ki ki volt terítve. Oly fehér volt, mint a vászon.

Kallem kezében tartotta a kezét. Arcát nem láthatták, de időnkint remegni látták a vállát és sohajtani hallották.

A másik oldalon Sissel állt.

Mily különös fokozatai vannak a fájdalomnak! Noha Sissel erélyes, nyílt arca mély szánalmat fejezett ki, ez az idegen ember fájdalomának látszott, a mely nagyon különbözött a Kallem két-ségbeesésétől.

— Meghalt? — kérdezte susogva Sigrid.

S Ragni hallotta a kérdést s fölvetette a szemét. Összeszedte utolsó erejét s megkísérlé, — ha nem is egy mosolyt, legalább egy gondolatot küldeni feléjük. Sigrid és Károly fölfogták azt utközben, de az a gondolat mégis egyenesen Kallemhez szállt. Csakhamar aztán Ragni meghalt.

Ekkor mindenki visszavonult s csak Kallem maradt a szobában.

Záradék.

Egy vasárnap a kis Tuft Eduard, ki egy idő óta köhögött, annyira beteg volt, hogy otthon kellett maradnia.

Két-három nap mulva azonban odahagyta a házat s ugy látszott, tökéletesen visszanyerte egészségét, midőn egy este ismét láza volt, köhögött s nagyon kedvetlennek látszott. Lefektették s aközben panaszkodott, hogy ha köhög, fájdalmat érez a jobb oldalában. Éjjel lázmámor lepte meg.

Kent, a ki a ház orvosa volt, este felé meglátogatta a beteget s kijelentette, hogy mellhártyalobja van.

A következő napokban a kis Eduard jobban lett s evett is keveset; de bármily csekély volt is a veszély, a lelkész és neje úgy tekintették ezt, mintha valamely láthatatlan kéz vállon sujtotta volna őket.

Néma szemrehányással néztek egymásra. Nem igen beszéltek gyermekök egészségi állapotáról, de volt hangjukban és modorukban valami, mintha kölcsönösen bocsánatot kértek volna egymástól.

Amaz időtájban volt az, mikor Kent orvos értesítette őket, hogy Kallemné nagyon beteg s nem hagyhatja többé el az ágyat. Mind a ketten kérdezősködtek tőle s az orvos azt mondta nekik, hogy sorvasztó lázban hal meg a szegény fiatal asszony.

A lelkész nem beszélt erről Josephinének, de az orvos előtt megjegyezte, hogy ez nagy szerencse lesz a sógorára nézve, mert szabad lesz és még talán sokra viheti. De Josephine másképp fogta föl a dolgot; újra magába zárkózott s férjének csak elvétve dobott oda egy-két szót.

Néhány nap mulva, egy délután, midőn lefeküdt déli álmat aludni, — a fölöttgondolkozva, mit csinál majd Kallem, ha Ragni meg talál halni, — Kallem megjelent álmában, s eme látomány lassankint határozott alakot öltött. Egy kereveten nyuj-

tózkodott végig a kabinetjében. Josephine látta a szobát, a függönyöket, könyveket, íróasztalt, két nagy asztalt, a ringaszéket, összekötözött s egymás fölé halmozott iratokat. Josephine minden egyes lapot, minden egyes tárgyat tisztán meg tudott különböztetni; ő maga oly barna öltözetet viselt, mely eddig ismeretlen volt előtte. Pedig ő soha sem járt bátyjának a kabinetjében, mióta azt bebutorozták. Eme butorokat, eme függönyöket, szőnyegeket ő soha sem látta, de pillanatig sem kételkedett, hogy nem olyanok azok, mint a minőket álmában látott.

Más körülmények közt csodálkozott volna eme látomány fölött, de most minden más benyomás eltűnt ama bánat láttára, mely bátyját leverte. Mennél inkább szemügyre vette őt, annál inkább megváltozottanak találta. Annyira kétségbeesettnek látta, minőnek még soha az életben, még atyjuk halálakor sem. Látta, a mint zokogva ideoda vetette magát, kezeit tördelve; utoljára nem vett észre egyebet, mint sűrű szemöldöke és pápaszeme alatt a kisirt szemet s a nagy ürességet maga körül.

Mikor Josephine fölébredt, hideg veriték borította s oly lankadtság vett rajta erőt, hogy a kezét is alig tudta fölemelni. Eme pillanattól fogva oly remegés fogta el, mely elüzte tőle az álmot. Vajjon a bátyja vagy a fia miatt remegett-e?

A kis Eduárd, ki újra nagyon beteg volt, mellette feküdt, hörgőhurutban, kinzó köhögésben. Nagy homloka üresnek látszott, ragyogó szeme senkit sem nézett s halvány kezéből mintha kivészett volna az élet. Párszor aggódva pillantott gyermekére. Oh, isten, ha őt elveszitené!

Eme szenvedése közepett látta bátyjának a szenvedését is, ki egykor mindig a legjobb egyetértésben élt vele. A gyermek sorsa, ugy tetszett neki, mintha összeköttetésben állna a Ragniéval. Álmatlan éjszakáin át, aggodalmas napjaiban annyira elválaszthatatlanul egyesítette a kettőt, mintha mindenik fölött ugyanaz a végzet döntene. Vallásos érzülete, melyet eddig az igazság rendithetetlen szeretete alkotott, az aggodalmak napjaiban sötét és misztikus fatalizmussá vált. Minden elrémítette őt; mindenütt jeleket és jóslatokat látott. Így volt az egy ideig.

Egy este férje leverten lépett be hozzá Kent orvos kíséretében. Josephine ruhástul dőlt le az ágyra s föl akart kelni; de ugy az orvos mint a lelkész kérték, hogy maradjon fekvve. Az orvos tudatta akkor velök, hogy Kallemné a mult este meghalt.

Mindketten Josephinére tekintettek, ki lehunyta a szemét. Egy ideig hallgattak. De Tuft, látva feleségének az arcán a komorságot, így szólt:

— A jelen körülmények közt jobb így a bátyádra nézve, Josephine. Természetesen egy ideig

szenvedni fog, de később minden megváltozik, s ő is kibékül sorsával.

Josephine elfordította a fejét. Szeme be volt hunyva, de csakhamar megnyitották azt a könyek.

Tuft kötelességének tartotta még tudatni vele, hogy Ragnit nem a város, hanem a szomszéd helység temetőjében temetik el. Ez eléggé bizonyította azt a gyűlölséget, melyet Kallem irántok táplált.

A lelkész anyja a kórházban lévén, látta Kallemet és Meek Károlyt onnan a Ragni korporsójával távozni. Egészen fehér volt ez, gyászposztóval borított szánon. A kocsis mellett Sigrid ült s egy másik szánon, hátul Kallem és Meek Károly foglaltak helyet. Ez volt a kíséret.

Ragni emez utolsó elutazásának a története élénken meghatotta őket. Tehát Meek Károly is jelen volt s csakis ő egyedül. Ez azt jelentette, hogy Kallem nem gyanakodott, vagy a mi még valóbbszinű volt, megbocsátott neki. Lehet, hogy a botrányt akarta elnyomni s azért tette meg Károlynak ezt a szivességet.

Ez éjjel Josephine lement férjéhez, aki aludt. Szétbomlott hajával, merő tekintetével, a mint a lámpát kezében tartotta, alvajáráshoz hasonlított.

A férj föl akart kelni, de Josephine visszatartva kezével, tompa hangon mondta:

— Beszélni akarok veled, Ole; nem tudok elaludni; bátyámnak a felesége magával akarja vinni gyermekünket.

Tuft érezte azt, hogy a vér a szivéhez tolult.

— Mit beszélsz?

— Mi mind a ketten nagyon szigoruak voltunk; most bűnhödnünk kell . . . s ő nem fog könnyen kiengesztelődni.

— Kedves Josephine! . . . Te az eszedet veszted!

— Nem, jól tudom, mit beszélek. Mindazok a kik imádkozni tudnak, hadd imádkozzanak velünk. Érted, Ole?

S Josephine sóhajtott és sirni kezdett.

— Hiszen keresztyéni kötelesség, segítségünkre lenni abban, hogy azt az asszonyt megakadályozzuk, nehogy magával vigye gyermekünket!

Andersen haldoklásának fájdalmas emléke ismét fölmerült a Tuft lelkében.

— Különös kívánságod van.

— Nos, mi nem kérünk egyebet! . . . Kallem mindent megtehetne . . .

A férj szomorúan nézett a nejére.

— Én ezt a csodát nem merem remélni, Josephine; nem vagyok rá méltó.

Pillanatig mintegy megkövülten állt ott a nő; azt lehetett hinni, hogy mindjárt összeroskad. A férj

tartotta fenn. Aztán egyszerre mintha álmából ébredt volna föl Josephine, így szólt:

— Kerestessük föl a bátyámat, mert egyedül ő birhatja rá elhalt feleségét, hogy ne vigye el a gyermekünket.

Eme szavak fölbátorították Olet. Ezerszer is gondolt már arra, hogy el kellene hivatni Kallemet; de nem merte.

Néhány perc mulva már utban volt Kent orvos felé, kitől először tanácsot akart kérni.

Tiszta, hideg éj volt. A fagyos talajon óvatosan haladt előre Ole, ki folyvást egy gondolatlan foglalkozott. Hová lettek most a biblia dogmái a teremtésről, az özönvizről, sat.? Mit használtak most ezek, mikor a halál kopogtatott az ajtón?

Kallem, Kent orvos kíséretében, tizenegy órakor megérkezett. A lelkész nem volt otthon. Hivatalos ügyben kellett hazuról távoznia s így senki sem fogadta őket az ajtónál. Kallem soha sem lépte át eme ház küszöbét, mióta a városba megérkezett.

Josephine a gyermek fölé hajolt, kinek italt adott. Mikor kopogtattak, összerezzen, fölegyenesedett, de nem tudott szólni.

Kent megnyitotta az ajtót s Kallemet bocsátotta elől.

Egy sikoltás fogadta őket. Csaknem elejtette Josephine a kezében tartott edényt, annyira megváltozottnak találta a bátyját.

Maga a halál lépett be, dult arccal, kegyetlen kifejezéssel, mintha nem is segílyt nyújtani, hanem kárhoztatni, elítélni jött volna.

Hirtelen, a szánalom kifejezése nélkül, pillantott Kallem a hugára. S a mint a gyermekhez érkezett, nem is figyelt többé Josephinere, ki félre huzódott előle.

Kallem és Kent megvizsgálták a gyermeket s utóbbi sugva mondta kartársának:

— Roncsoló toroklob!

A két orvos röviden tanácskozott akkor. Josephine hallotta minden szavukat, de nem tudta azoknak az értelmét magának megmagyarázni. Azt érezte, hogy súlyos betegségről van szó. Kezeit kebléhez szoritotta s hol az egyik, hol a másik férfi arcát nézte. Közeledni akart az ágyhoz, gyermeke nyöszörgő hívására, de nem lehetett, mert bátyja visszatartóztatta, a nélkül hogy rá nézett volna.

Végre az ajtó bezárult; Kallem távozott. Josephine könnyebben lélekezett. Kent nyájas részvétellel közeledett hozzá:

— Itt műtétre van szükség, asszonyom, — mondta.

— Miért?

Josephine tudta, hogy minden kísérlet hiábavaló. Kiolvasta ezt bátyja szeméből.

— Mindent meg kell kísérelnünk — válaszolta Kent.

A gyermek keserves hangon esengett, hogy menjen hozzá az anyja.

— Megyek.

Térdre ereszkedett s könnyeivel áztatta a gyermeket.

— Fájdalmat okoztak nekem, — nyögte a gyermek.

Oh, ha ezt mondhatta volna az anya:

— Az azért történt, mert meg akarnak gyógyítani.

De maga Kent sem akarta ezt mondani.

Josephine tiltakozni akart a műtét ellen, de nem mert a bátyjának ellenszegülni.

Kallem délután ápolónőt küldött, hogy az vegye át a gyermek gondozását s kórházi szolgálk-ról is gondoskodott, a kik a fertőtlenítést intézzék. Aune Sissel lett alkalmazva betegápolóul. Az egész ház általános takarításon ment át.

Másnap tiz órakor az orvosok visszatértek, Josephine ott pihent a kabinet kerevetén. Bedugta a fülét, mihelyt megérkezésüket hallotta. A szőnyegetek fölszedték, úgy hogy minden lépést hallani lehetett. Nem engedte magát vigasztalni Josephine; mit sem akart hallani.

A lelkész beszélni akart az orvosokkal; de felesége a karjába kapaszkodott, s szintén be akart menni; így aztán kénytelen volt maradni. Ha valaki ottfent megmozdította a lábát, Josephine tudta, ki volt az s ha mind a két orvos egy-

szerre járt-kelt, azt hitte, valami fontos dolog történt. Ekkor az anya egy szögletbe ült s bedugta a fülét. Nem akarta, hogy más szobába vezessék: inkább maradt ott, bármely gyötrelmet kellett is kiállania s Tufthoz ment, mint természetes menedékéhez.

— Támogass engem! — mondta, — mert elvesztem az eszemet.

Tuft kényszerítette nejét, hogy feküdjék le s hideg borogatást alkalmazott a homlokára, miközben fenhangon imádkozott, mi Josephinet megnyugtatta.

— Köszönöm, Ole, köszönöm, — szólt s pillanatra csöndesen viselte magát.

— Ő sikoltott! — szólalt meg egyszerre; föl-kelt s föl akart menni. A lelkész igyekezett nejét megnyugtadni, hogy ő mit sem hallott; de aztán mind a ketten csakugyan kiáltásokat hallottak.

— Ugy van, ugy! — szólt az asszony s föl akart rohanni.

Tuft megfogta a karját s maradásra kérte. Sikerült őt ismét megnyugtadni. Fönt ismét minden csöndes lett.

A nagymama, a szegény asszony, fölment hogy hallgatózzék az ajtón.

Az ajtó hirtelen megnyílt; Aune Sissel távozott, valamit vive a kötényében. Azt mondta, hogy mindent elintéztek. Kallem orvos is oda hagyta a

házat, még mielőtt valaki megtudta volna, hogy munkájukat bevégezték.

Ekkor a nagymama belépett, de látva, hogy mily halvány a gyermek, elrémült s imbolyogva ment ki.

Kissé később visszatért. Sissel ott volt.

— Él-e? — kérdezte az öreg asszony.

— Él, — viszonzá Sissel. De reménye nem igen nagy volt. Az öreg asszony újra távozott.

Két óra múlva megint visszasompolygott, ezuttal pápaszemével meg a bibliával. Azt mondta, majd virraszt addig, míg Sissel alszik.

Csak hat órakor este jelent meg a lelkész a beteg szobájában. Addig nem merte Josephinet egyedül hagyni. Láta ott anyját pápaszemével s az ócska bibliával. Közeledett hozzá s megszemlélte az arcát. De ez oly sápadt volt, hogy a lelkész elérékenyült s visszavonult.

Az egész ház csendes volt. A konyhában hal-kan beszélgettek. Az ajtósarkakat mind megolajozták s a szőnyeget ismét szétteritgették. Valahányszor a lelkész bement a beteg szobájába, lábujjhegyen járt. Anyja mindig ugyanegy választ adott kérdésére: eddig még él a gyermek.

Az éj még csendesebb volt. A lelkész jöttment. Reggel azt vélték észrevenni, hogy a gyermek könnyebben lélezkzik.

Hét óra tájban az ajtó megnyílt; Josephine lépett be merev szemmel, zilált hajjal. Ott maradt

az ajtónál. Nem mert beljebb menni. A nagymama biztatólag intett neki. Engedelmeskedett.

A függönyök még le voltak bocsátva s nem lehetett jól látni; de Josephinenek úgy tetszett, hogy a gyermek lélezkzik. Letérdepelt mellé. Igen, lélezkzik, még pedig könnyebben!

Josephine hallgatózott, a lélekzetét is visszatartva. A kis fiu fölnyitotta a szemét, látta anyját s úgy tetszett, mintha emlékező tehetségét igyekeznék összeszedni. Aztán tisztább, fényesebb lett a szeme mint a minő hetekkel ezelőtt volt s addig nézte az édes anyját, a míg ennek könybe lábadt a szeme.

A fiucska egyszót sem szólt, meg sem mozgott, attól félve, hogy visszatér a fájdalom; az anyának pedig úgy rémlett, mintha az élet elszállna a gyermekből, ha érintené vagy szólna hozzá.

Egy perc múlva ismét a szobájában volt az anya. Kint teljes világosság volt. Fölhuzta a függönyöket s világosság áradt be a tágas szobába, mely az ő lelkébe is behatolt. Ekkor fölnyitotta a mellékszoba ajtaját.

Tuft ott feküdt szétterjesztett karokkal; sűrű üstöke alatt veriték gyöngyözött a homlokán s mosoly lebbent el ajkán. A világosság behatolt hozzá s félig fölébresztette.

— Ole! — szólt az asszony.

A férj felnyitotta a szemét.

Felesége lelkesülten mondta:

— Ő él!

*

Következő vasárnap Tuft így beszélt az egyház szószékéről a felől, hogy mindenkire nézve mi a leglényegesebb dolog:

»Egyik elfelejti azt gyötrelmei közben, a másik a küzdelem hevében, a harmadik bölcsességében, a negyedik balgaságában, az ötödik nyegleségében s mi mindnyájan többé-kevésbé megfeledkezünk arról. S ha kérdem azokat, a kik engem meghallgatnak, mi az a lényeges dolog, mindnyájan habozás nélkül válaszolják nekem: »Az, a hit!«

»Oh, nem, valóban nem! Hajolj halállal küzdő gyermeked fölé, nézd küzdelemtől és virrasztástól kimerült feleségedet s a szeretet arra tanít téged, hogy az élet a lényeges dolog.

»Soha ez időtől fogva nem keresem én istent vagy istennek akaratát valamely formaságban, sem valamely könyvben, de mindenelőtt az életben: az oly életben, melyben megtanuljuk a halál aggodalmának nagyságát. A legnagyobb tanulság, melyet nekünk isten adott, az élet; a legmélyebb hódolatunk iránta az élők iránt való szeretet.

»Eme tanulságra, bármily természetes legyen is, több szükségem volt mint bárkinek. Különböző körülmények és okok miatt, elodáztam azt magamtól, főleg az utóbbi időkben. De soha többé sem a szavak, sem a jelek nem lesznek előttem

lényegesek, hanem csupán az élet örök nyilatkozásai. Soha nem engedem magamat valamely okoskodás által befolyásolni. Soha sem ítélem meg az embereket oly dogmák után, melyek az őskor igazságszolgáltatásának adnak kifejezést, soha többé isten előtt. Nem pedig azért, mert hiszek benne, az élet istenében s az élet közvetlen nyilatkozataiban.«

*

Délután, Tuft váratlan látogatásban részesült. Bátortalanul kopogtattak ajtaján s az első »lehet!« kiáltásra senki sem mutatkozott. A második kiáltásra az ajtó lassan fölnyílt s Pedersen Soeren jelent meg s mögötte nagy félénken a felesége Aase.

Eljöttek, megköszönni a lelkésznek a délelőtt tartott beszédet.

— Mert hát, tisztelendő ur, senki sem élhet isten nélkül, főleg pedig nem a tudatlan emberek, s mi eljöttünk, mint méltatlan gyermekek, kérni önt, tisztelendő ur, könyörögjön istenhez kegyelemért kettőnk számára.

Ole kifejtette mindazt az érzelmet, melyet egy könyörgésben lehet. Soeren aztán azt mondta, hogy most Kallem orvost keresik föl.

S Tuft is elhatározta, hogy meglátogatja Kallemet.

Sigrid ép a folyosón volt, mikor Tuft az udvarba lépett. Sigrid gyászruhát viselt s szőke haját is fekete kendő fődte.

— Nincs itthon a doktor, — szólt nyugodtan Sigrid.

Tuft a kórház felé indult. Ott találkozott Andersen özvegyével, ki szintén gyászruhát viselt.

— Még mindig a férjét gyászolja?

— Nem; Kallemné asszonyt.

— Itt van-e Kallem?

— Nincs; épen most ment haza.

— Csalatkozol, — gondolta Tuft magában, miközben kilépett az utra.

A kórház közelében találkozott Pedersen Soerrennel és a feleségével, kik Kallemtől jöttek. Ők is élvezni akarták kissé a szabad levegőt eme szép vasárnap délután.

— Otthon volt Kallem? — kérdezte Tuft.

— Otthon, tisztelendő ur.

Tuft sietett vissza; de Sigrid újra megjelent a folyosón.

— Az orvos ur nincs itthon.

A lelkész kezdte a dolgot érteni.

A belépti díj sokkal nagyobb volt, semmint képzelte. Megalázva tért haza s nem említette látogatását Josephinenek.

Elfoglaltatásai nagyban hozzá járultak, hogy ezt a kellemetlenséget elfeledje. A szószékről oly bensőséggel szónokolt mint azelőtt soha. Kinyilatkoztatta, hogy a szeretet, a hitet sem véve ki, a vallás lényege s hogy mindent a szeretet mérlegével kell mérnünk.

Josephine, ki azelőtt közönyös volt férje iránt, kinek egykor a hit szenvedélye elrabolta szivét, most melegebben érdeklődött iránta. Ő is volt titokban a bátyjánál, mihelyt kimehetett; ő is találkozott Sigriddel a folyosón s ugyanazt a választ kapta, hogy a doktor nincs itthon; de ő észrevette a veranda alatt, mikor bátyja megérkezett. Nagy elkeseredéssel tért haza Josephine.

Josephine bizonynyal szánta a bátyját s kész volt minden föltételre; azonban Kallemnek a macacssága ismét elkeserítette. Ő csak türelmetlenségben tartotta magát vétkesnek, még pedig egy vétkes nővel szemben. Mikor neki Aune Sissel, ott fönt a gyermekszobában, Ragni felől beszélt, elmondva, hogy ez az asszony mily jó volt élte fogytáig, Josephine szemrehányást tett magának, hogy behunyta szemét ily szivjóság előtt, eljátszva ez által bátyjának a szeretetét. De, ama türelmetlenségen kívül mivel sem vádolta magát.

*

Negyed év mult. Josephine elég erősnek érezte magát, hogy újabb kísérletet tegyen bátyjánál a kiengesztelődésre. Levelet irt, kifejezve abban, hogy bárminő legyen is a hibájuk, joguk van azt megismerni; legalább hadd hallják az ellenök támasztott vádat. Hálájuk iránta igen nagy s ők igen sajnálják egykori türelmetlenségüket s minden lehető áldozatot készek meghozni az igazság és szeretet szellemének, melyet ők balul értelmeztek.

Pompás levél; ez volt a férj véleménye.

Másnap este megérkezett a válasz.

Josephine ép a ház előtt sétált, nézve kis fiának a játékát, mikor a levelet megkapta.

Fölment a szobájába s bezárta az ajtót maga után. A levél vaskos volt; forgatta jobbra-balra, aztán leült s végre felbontotta.

Egyetlenegy sor sem volt a bátyjától, egyetlenegy sor sem az ő számára. Nehány levél volt abban, kétféle ismeretlen kézirat.

Mit jelent ez?

A levelek közül gépiesen a legkisebbet, egy darabka parirost vett ki, eme pár sorral:

»Semmivé tették jó hirnevetem s észre sem vettem, mikor engem magamat is semmivé tettek.«

Egy másik papírlapon pedig ez volt:

Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek.«

Ez a vékony, szálkás irás a Ragnié volt. Josephine elkezdett reszketni, maga sem tudta miért.

Volt ott egy levél, mely másnak a kézírása volt: a Károly levele.

Josephine átfutotta az első sorokat; látta, hogy írójuk nagy bánatról beszél meg rágalomról. Az egész levél a legnagyobb tisztelet hangján van írva. Josephine olvasta, hogy a kegyetlen rágalmak nyomása alatt, Károly egyébire sem gondolhatott. Olvasta, miként lett szerelmes ez a fiatal ember

Ragniba, látta ezt a szerelmet, mely a fájdalomból, a hálából eredt, a tiszta, megható szerelmet.

Ragni ártatlan! . . . Nagy isten, ő ártatlan volt! . . .

Kopogtattak az ajtón; a cseléd jelentette, hogy a vacsorát már föltalálta.

— Nem, nem! — szólt Josephine elfogódva. Bátyjához akart menni s térdre borulni előtte.

De volt még több levél is és Josephinenek ugy tetszett, mintha bátyja ott állna a háta mögött, parancsolva, hogy ezeket is olvassa el. Remegve olvasta:

»Megkísérlem ismét leírni, a mihez oly sokszor kezdtem, de mindig félbehagytam, gyermekkoromat s első házasságomat.

»Oly fáradtnak és kimerültnek érzem magamat. Szerettem volna kissé bővebben kiterjeszkedni; de csak annyit mondhatok neked, »fehér pasám«-nak, röviden életemből, ami épen szükséges, mert ez kinszenvedés rám nézve; ezt is azért mondom el, hogy védelmezhes, ha rosszat beszélnek felőlem, ha majd nem leszek többé.

»Kedves barátom, én nem panaszkodom; életemnek legszebb napjait éltem, csak hogy nagyon rövidek voltak ezek. Képzeld, a boldogtalanság torkába vetettem magamat s te vezettél ki a mélységből, s visszaadtad lelkem nyugalma, jó emberek őrizetére bizva engem, addig, míg értem jöve, magaddal vihettél. Itt, a te hajlékodon mind az

enyim volt, a mi a tied, te magad is, anélkül hogy megérdemeltelek volna. Gyakran éreztem én ezt, de azért nem kevésbbé voltam boldog.

»Én felesleges voltam itt, tudom; de nem sokára végem lesz.

»Hogy türni fogsz a meddig kell, azt is tudom.

»Baratom, ha én neked mind elmondom, mennyi elismerést és csudalkozást érzek irántad, nom fogod megérteni. Oly természetesnek tetszik neked, hogy életednek minden öröme tőlem jön!.. De én, életem legszebb óráit neked köszönhetem.

»Nem olvasod eme sorokat, csak ha én már nem leszek többé s akkor mi sem fogja inkább emlékemet lelkedbe vésni, — mint egy hosszú, végtelen *köszönet!*«

Ez volt tehát az a házasság, melyet ők nem tartottak méltónak eme névhez? Mi volt ehhez képest a Josephine házassága?

Josephine a székről térdére ereszkedett. Remegett s aztán nyugalmat erőltetett magára, hogy szégyenét senki észre ne vehesse. Kezeit összekulcsolva, fejét keblére hajtva rebegte: »Bocsánat! bocsánat!«

Pedig tudta, hogy őt senki sem hallhatja s hogy senki sem bocsáthat meg neki.

Remegő kézzel szedte össze a leveleket. Olanak olvasnia kell ezeket. Érezte Josephine, hogy csak bátyja mentheti őt föl, őt, a ki részt vett egy

gyilkosságban, egy ártatlan nő meggyilkolásában. Nem szavakkal vagy tettel, mert ő mit sem mondott, mit sem tett; de hallgatása s az a tény, hogy Ragnit, az első napokban visszataszította, okozták a szegény asszony vesztét.

Ez a gondolat villámcsapásként hatott rá. Megsemmisülve, megkövülve vesztegelt ott. Megérdemelte a halált.

Borzadály szállta meg s a veriték gyöngyözött arcán. A pillanat elérkezett.

A pillanat elérkezett! Most, midőn férjével való kibékülésének örömét élvezte s szilárd volt a talaj lába alatt, a bűnhődés várakozott rá, hogy halállal sujtsa!

Sietve ment le férjének dolgozószobájába, míg Tuft még asztalnál ült; letette a levélsomagot az íróasztalra s inkább futva mint menve, bátyja háza felé irányozta lépteit; végeznie kellett.

De hát mit akart? Méltó bűnhődését keresni? Nem, hiszen maga akarja magát megbüntetni. De először látnia kell bátyját, beszélnie kell vele, mert mondani akar neki valamit. Bátyja még azt sem tudta, mennyire szerette őt mindig. Ezt ő nem tudta.

Egy kanyarulatnál megpillantotta a templomot; visszaemlékezett Ole utolsó beszédére s zokogás vett rajta erőt.

A zöld lombok közt már észrevette ama ház fehér falait, hol Kole lakott — a gyilkosság esz-

köze. Nem, nem ő hívta ezt az embert ide, neki ebben semmi része sem volt!

Josephine sirva futott tovább.

Megpillantotta bátyját az udvaron, ki meghajolva, egészen a munkájába látszott mélyedni. Málhákat csomagolt be.

Vajjon elutazni szándékozik-e? Sápadt és sovány volt az arca s most még komorabbnak látszott.

Kallem hallotta lépteit s esengő arcára vetette a szemét.

— Eduárd!

Az orvos fölegyenesedett s mély hangon mondta:

— Nem bocsátok meg neked, Josephine!

— Eduárd, engedd, hogy fölvilágosítsalak.

Ezt mondva, Josephine a ház felé fordult, kétségbeesve.

Kallem azt hitte, hogy vele együtt be akar oda menni.

— Soha sem fogsz te oda belépni! — szólt.

*

Tuft, fölkelve az asztaltól, belépett a dolgozószobába, de nem nézett az íróasztalra. Mint esténként gyakran szokta, egy óráig tartó sétára indult. Szombat lévén, másnapi szónoklatára készült. Mikor visszatért, az ablakhoz ült egy könyvvel s olvasott egészen tíz óráig.

Aztán fölment az emeletre feküdni, de nem találta ott Josephinet.

Akkor újra lement a kabinetbe, hogy ott várja be. Vajjon hová mehetett?

Kallem szórakozottan nyult az íróasztalon levő levélcsomaghoz. A boritékon a saját nevét olvasta Josephine kézírásával s eme szavakat:

— Fölkeresem őt; életem függ ettől.

Egy negyedóra mulva Tuft utban volt Kallem háza felé; ő is inkább futott, mint ment. Ő volt egyedül a bűnös; ő mondotta egykor Josephine-nek, hogy Ragni hűtlen lett első férjéhez s ezáltal azt idézte elő, a mi történt. Most már mindent értett. Nem tudta azt a gondolatot elviselni, hogy felesége is ehhez hasonló lelki tépelődésekben szenved.

Lélekszakadva érkezett meg s csöngetett; lépteket hallott az előszobában. Kallem nyitá meg az ajtót.

— Nincs-e itt Josephine?

— Nincs.

— Nem is volt itt?

— Dehogy nem; félórával ezelőtt.

— Nos?

— Megtiltottam neki a belépést.

— Nem bocsátottál meg neki?

— Nem?

— Akkor — szólt Tuft, nyomatékkal, — te is egy dogmának engedelmeskedel.

Aztán hátat fordítva, eltávozott; széles kalapja széles válla fölött, mintha megerősíteni látszott volna szavait.

Tizenegy órakor újra csöngettek Kallem ajtaján, ki rögtön kinyitotta azt.

Tuft tért vissza, és még mielőtt Kallem láthatta volna, kikelt arccal, rémulten kérdezte:

— Mit gondolsz, Eduárd, merre mehetett ő?

— Azt hiszem, Ragni sirjához mehetett!

A fájdalom tompa fölkiáltása után Tuft eltávozott.

Léptei messzire elhangzottak az éj csöndjében.

Egy óra tájban újra csöngetés, egyetlenegy borzasztó csöngetés. Kallem rögtön kisietett a szalonból; még nem feküdt le.

— Ő nem volt ott, Eduárd!, ő nem volt ott! Most már mit sem tudok! Tehát te visszataszithatad őt, Eduárd!

Virradni kezdett. Tuft dult arcát a korány felé fordította.

— Kegyelem, kegyelem neki!

Majd egyszerre így szólt.

— Oh, iszonyu! iszonyu! Emlékszel-e Eduárd, gyermekkorunk ama viharos éjére, midőn azt hitük, vége a világnak s a bűnhődés félelme szállta meg lelkünket? Ugyanily félelem szállta most meg a Josephine lelkét; a félelem, mely minden eszünktől megfoszt ép akkor, midőn arra legnagyobb szükségünk van. S te is, Eduárd, te is a félelem befolyása alatt állsz, ki annyira gyötrőd nővéredet!

Aztán eszébe jutott Tuftnak, hátha mig ő

távol járt, Josephine hazatért a fiához s ő hozzá? Nem volt nagy a reménye, de haza sietett.

A nap fölkelte. Kallem sem aludni, sem nyugton maradni nem tudott. Sokkal inkább aggódott, semmint elárulni akarta. Szobáról-szobára járt le s föl, mintha az egész házat ki akarta volna kutatni.

Annyi igaz, hogy ő is itélt és elítélt.

Huga mindig szerette őt, jobban, mint ő ezt. Még mikor bántotta is, nem közeledett-e hozzá Josephine, hogy hasznára legyen?

Mennél többet gondolkozott e fölött Kallem, annál kevésbé volt joga szigorú lenni. Ő is hibás volt. Hogy nézett rá Huga tegnap nagy szemével! . . . Ez az aggodalmas pillantás meghatotta

Szegény, szegény Josephine. Mennyiszer bántotta őt s ez a szegény asszony mindig szerette!

Nyomasztó lett a szobalevegő Kallemnek s szorongás fogta el szívét. Elhatározta, hogy kimegy, megkeresni hugát. A nap tökéletesen feljött. Az orvos föltárta a veranda-ajtót s ott, oldalt ülve, megpillantotta Josephinet, nagykendőjét az ölében tartva.

A nő észrevette Kallemet s mint a sérült madár, mely szárnyait nem használhatja, huzódott össze, félve, hogy meglátják.

Az orvos hirtelen lement. Josephine remegni kezdett.

— Oh, Eduárd, engedd, hogy itt maradhassak!
— esengett Josephine könybe lábbadt szemmel.

S midőn Kallem megfogta karját, hogy föl-
emelje, esengett mint a gyermek:

— Oh, Eduard, engedj engem! . .

Kallem nem volt többé ingerült; talán elha-
tározta magában, hogy meghallgatja hugát. Meg-
ölelte Josephine nyakát s könyeik egybefolytak.
Testvérek voltak itt egymás mellett. Viaszatértek
régi érzelmeik, egymás iránt való vonzalmuk;
eszükbe jutott a szülői ház, a gyermekkor s ölelé-
sükből látszott, hogy soha többé nem akarnak egy-
mástól megválni.

S mégis, mikor Kallem hugát a veranda felé
akarta vezetni, Josephine megállt, nem merve to-
vább menni s könnyes szemét bátyjára emelte. Noha
Eduárd ösztönözte, Josephine még mindig habozott.
Szinte erővel vonta őt Kallem a szalonig; itt újra
megölelte bátyját s aztán egy székre roskadt, tenye-
rébe rejtette arcát és sokáig lehetett hallani a két
testvér zokogását.

Aztán közeledett Kallem a hugához, megsimo-
gatta a haját; tudta, azt hogy ezt nem ő tette,
hanem Ragni.

*

A nyári éjben, a nappalisan megvilágított vá-
rososon át karöltve haladt a két testvér gyors léptek-
ben, mint egykor. A nélkül hogy valamit beszéltek
volna, Ole fölkeresésére indultak, de az utat elvétel-

ték s a rakodópart felé mentek. Csakhamar aztán megfordultak s a lelkészlak felé indultak. Egyszerre Josephine megállt, hátra pillantott a folyam felé s Eduárdot is megállásra kényszerítette.

— Az ő! — szólt Josephine.

Tuft közeledett a part felől gyors léptekben, lecsüggesztett fővel. Sokáig kereste nejét a parton s még tovább is akarta keresni.

Mind a ketten megértették a dolgot. Josephinenek a karja remegett a bátyjában. Szorosabban simult hozzá, mert ép akkor mondta neki, ha őt a kertjéből kiüzte volna, akkor . . .

Visszafordultak, hogy találkozzanak Oleva, a ki csakhamar hallotta lépteiket s fölvetette a szemét.

Megpillantotta őket, feljűk tárta karjait, de nem tudott szólni, sem előre menni. Josephine ekkor, odahagyva bátyját, közeledett férjéhez.

Mind a hárman aztán megindultak lassan a ház felé, a lelkész Josephinenek nyujtva karját, mig Kallem a másik oldalán ment.

Tuft fölindulva mondta:

— Isten nyomai! Isten nyomai!

Aztán elhallgatott. Még néhány lépést mentek, s mikor a lelkészlak bejáratához értek, a lelkész újra megszólalt:

— Isten nyomait mindenűtt föl lehet találni, hol az emberek egymást szeretik s a hol jó emberek laknak!

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

AZ APA.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az, a kiről mi itt beszélni akarunk, a leghatalmasabb ember volt a községben: Oeveraas Thordnak hítták. Egy izben betoppant a lelkész dolgozószobájába s ünnepies komolysággal szólt:

— Fiam született s meg akarom kereszteltetni.

— Mi legyen a neve?

— Finn, ahogy az apámat hívták.

— S kik lesznek a keresztszülék?

Thord megnevezte őket. A komaság a helység legtekintélyesebb embereiből és asszonyaiból állt, megannyian apja után való rokonok.

— Van-e még valami közleni valód? — kérdezte a pap, fölpillantva az emberre, ki egy ideig hallgatag állt ott.

— Azt szeretném, ha őt külön keresztelnénk meg, — szólt végre.

— Tehát hétköznap, ugy-e?

— A jövő szombaton déli tizenkét órakor.

— Van-e még valami mondanivalód? — kérdezte a lelkész.

— Nem tudom, mi volna, — szólt a paraszt, forgatva a kalapját, mintha távozni akarna.

Ekkor a pap fölkel.

— No, legalább engedd meg, hogy utravaló gyanánt valami jót kívánhassak neked, — szolt Thordhoz lépve s kezét megfogva. — Adja isten, hogy az a gyermek áldás legyen a házadban!

Eme nap után tizenhat év mulva ismét benyitott Thord a lelkészhez.

— Mily jó színben vagy, — szolt a lelkész, ki semmi változást nem vett észre rajta.

— Nincs is semmi gondom, ami aggasztana, — válaszolta Thord.

A pap kissé hallgatott s aztán kérdezte:

— Mi ügyben jöttél most este hozzám?

— Ma este a fiam végett jöttem, ki holnap fog konfirmálni.

— Mondhatom, derék fiu.

— Nem akarnám addig önnek az illetékét megfizetni, mig nem tudom, minő helyet kap ő a templomban.

— Az első helyet jelöltem ki a számára.

— No, legalább tudom már. Ime tiz tallér az ön számára.

— Akarsz-e még valamit? — kérdezte a lelkész a parasztra pillantva.

— Nem tudom, mit kívánhatnék még.

S Thord eltávozott.

Ismét elmúlt nyolc év, midőn egyszer, a lelkész, dolgozószobája előtt nagy zajt hallott, mert több ember érkezett; Thord volt az élükön.

A lelkész fölpillantva, megismerte őt.

— Ma ugyan nagy kísérettel jöttél hozzám, — szolt.

— Fiamnak a kihirdetése végett jöttem ; Storliden Karennel akar egybekelni, Gudmundnak a leányával, ki épen itt áll.

— Hiszen az a leggazdagabb leány az egész községben.

— Ugy mondják, — válaszolta a paraszt, miközben a haját fölsimitotta a homlokáról.

A lelkész egy ideig gondolatokba merülve látzott. Aztán, a nélkül hogy valamit mondott volna, beirta a neveket a könyvébe s a jelenvoltak aláirták. Thord három tallért tett az asztalra.

— Engem csupán egy illet, — szolt a pap.

— Tudom, mennyit követelhet ön, — viszonzá a paraszt; — de hát egyetlenegy fiam van s nem fukarkodom.

Eme nyilatkozat után a lelkész elfogadta a pénzt.

— Most harmadizben jöttél hozzám a fiad végett, Thord.

— De most aztán le is veszem róla a kezemet, — viszonzá Thord, összerántva erszényének a száját s köszöntve a lelkészt, megindult — s az emberek lassan követték.

*

Két héttel később, apa és fiu csöndes időben indultak el a vizen Storlidenbe evezve, hogy ott a lakodalmi ünnepséget megbeszéljék.

— Az evezőpad nincs szilárdul ide erősítve, — szólt a fiu s fölállt, hogy igazítson rajta. Abban a pillanatban megcsuszott a deszkán, a melyen állt; kapkodott maga körül s ijedten kiáltva föl, a vízbe zuhant.

— Kapaszkodjál az evezőbe! — kiáltott az apa, oda nyujtva azt feléje.

A fiu, miután egy ideig kapkodott az evezőhöz, kezei egyszerre megmerevedtek.

— Várj, várj! — kiáltott az apa s közelebb evezett hozzá.

Ekkor a fiu hátrahanyatlott, hosszan nézett az apjára s — elmerült.

Thord nem akart a szemének hinni; megállította a csónakot s ama pontra bámult, a hol fia elmerült, várva, hogy ismét fölbukkan.

Néhány buborék szállt föl, aztán még egy nagy, mely szétpattant — s tükörsimán terült szét a tenger vize ismét.

Három nap és három éjjel látták az emberek az apát azon a helyen föl s alá evezni, étlen és álmatlanul keresve a fiát. Csak harmadnap találta meg holttestét s maga szállította haza.

Ama szomorú esemény óta körülbelül egy év múlt el. Egyszerre, a lelkész egy őszi este későn,

hallja a mint valaki folyosója ajtaját megnyitva, szobája kilincse után tapogatózik.

A lelkész föltárja az ajtót s magas termetű, kissé előre görnyedt férfi lép be; sovány, őszhaju ember. A lelkész sokáig néz rá, mielőtt megismerné. Thord volt.

— Ily későn látogatsz meg? — kérdezte a pap s megállt előtte.

— Fájdalom, későn jöttem, — válaszolta Thord, miközben leült.

A pap is leült mellé; sokáig hallgattak mind a ketten. Végre megszólalt Thord:

— Van nálam valami, a mit szeretnék a szegényeknek adni; jótékony intézetet szeretnék alapítani, fiamnak a nevére.

Azután fölkel, pénzt tett az asztalra s ismét leült. A lelkész megszámlálta a pénzt.

— Sok pénz ez, — mondta.

— Fele ama telkem árának, melyet ma adtam el.

Sokáig hallgatott a lelkész; végre szelid hangon kérdezte:

— Mit szándékozol most tenni?

— Valami jót.

Ismét hallgatag ültek egy ideig; Thord földre sütött szemmel, míg a pap kérdőleg bámult rá.

Egyszerre a lelkész halkán így szólt:

— Most, azt gondolom, hogy a fiad végre is áldást hozott.

— Hát, én is meg vagyok erről győződve, —
viszonzá Thord, fölpillantva s könyek gördültek alá
az arcán.

OSZK
Magyar Széchenyi Könyvtár

EGY ÉLET REJTÉLYE.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

— Miért telepedjünk mi itt le?

— Mert ez a hely magas és világos.

— De, itt lent mélység van; szédülök s a napsugarak oly vakítóan tüznek a vizre; — menjünk tovább!

— Nem, ne tovább.

— Akkor hát térjünk vissza a zöld lugashoz; hiszen oly szép volt ott.

— Oh, ne menjünk oda se!

A férfi hanyagul ült le, mintha nem tudna vagy nem akarna tovább menni. A nő, ki folyvást a férfin pihentette a szemét, állva maradt.

Majd megszólalt a férfi:

— Aasta, most már föl kell engem világositanod arról, miért voltál oly nyugtalan, mikor az az idegen hajós alkonyatkor belépett?

— Eszem ágában sem volt! — susogta a nő s úgy látszott, mintha tova akart volna futni.

— Meg kell azt nekem mondanod, mielőtt távoznál; mert különben nem megyek utánad.

— Botolf! — kiáltott fel a nő s megfordult, de állva maradt.

— Mindenesetre megígértem neked — szölt a férfi — hogy nem kérdezlek s én meg is tartom

igéretemet, ha úgy jobb szereted; de akkor vége mindennek.

Most a nőnek könybe lábbadt a szeme s közeledett a férfihoz. Kedves, finom alakja, kis kezei, világos szőke haja, melyről az e körül csavart nyakkendő lecsuszott, — hát még a szeme meg az ajka! mindannyi igéző volt külön-külön s összeségükben rendkívül kedves képet alkottak.

A verőfény tisztán megvilágította ezt a bájos jelenséget.

A férfi felugrott.

— No, tudod, ha így nézel rám, akkor én engedek. De hát azt is tudod, aztán még rosszabbul áll az ügyünk. Nem látod-e át: ha én százszor is megigérem, hogy multadat ismerni nem akarom — nincs nyugtom, nem tudom igéretemet megtartani!

A férfi arca szenvedélyes felindulást árult el.

— Botolf, te azt ígérted nekem, hogy nem kívánod azt megtudni, a mit neked soha meg nem mondhatok. Ünnepiesen fogadtad ezt, mondván, hogy neked az egész közönyös dolog, mert te csak engem, egyedül engem akarsz.

S a nő letérdepelt Botolf előtt a föbbe; úgy sirt, mintha eme férfinak az életét féltette volna. Rá nézett a könyein át s Botolfnak úgy tetszett, hogy ez a legszebb és legboldogtalanabb nő, a kit valaha életében látott.

— Isten mentsen meg engem! — szólt fel-

ugorva, de újra leülve. — Ha te engem annyira szeretnél, hogy bizalmaddal ajándékoznál meg, mily boldogok lehetnénk mindaketten!

— Vagy ha te lennél irántam némi bizalommal! — viszonzá a nő esengő hangon s térden közeledve folytatta: — Hogy szeretlek, azt jól tudod. Amaz éjjel, midőn a mi hajónk a tiédde összeütközött, a fedélzetre léptem, te ott álltál a parancsnoki hidon, rendeleteidet osztogatva ki. Soha sem láttam még oly valami erőteljest, férfiaszt; rögtön megszerettetek! S mikor te engem, miközben a hajók merülni kezdtek, a csónakba átvittél, ismét kedvet éreztem az élethez, melyet örökre elveszettnek hittem!

A nő elhallgatott és sirt, de aztán átölelte a férfi térdét.

— Botolf, — esengett, — légy nagy, légy oly nagy, mint akkor voltál, mikor magadhoz vettél, a nélkül hogy valami vagyonom lett volna — egyedül magamért, Botolf! . . .

Csaknem durván válaszolta a férfi:

— Miért kísértesz te engem? Hiszen tudod hogy nem tudok! A lélek az, mely után sovárunk, nem csupán az anyagi élet — az első napokban lehet talán, de később nem többé!

A nő visszahuzódott s vigasztalanul mondta:

— Add nekem egész életedet s ne csupán egy részt abból s akkor az én életem újra egészsze válik!

A férfi szilárd hangon beszélt, mintegy bátorítva a nőt, ki nem válaszolt; de Botolf látta, hogy habozik.

— Igyekezzél legyőzni magadat! Kockáztass egy lépést! Rosszabbá mint most, már nem válhatik a dolog!

— Értesz hozzá, miképen kell engem tökéletesen kihozni a sodromból, — szólt a nő esengve. A férfi félreértette őt s így folytatta:

— Ha a legnagyobb vétséget követted is el, megkísérlem annak nyomását elviselni, de ezt nem tudom türni!

— Nem, ezt én sem! — kiáltott fel a nő, fölemelkedve.

— Segitek neked annak elviselésében, napról napra segitek, — szólt a férfi, miközben szintén fölkelte; — csak azt tudjam, minő titkot rejtegetsz. De én büszkébb vagyok, semhogy oly titkot őrizzek, melyet nem ismerek s mely talán mást illet!

A nő arcát lángoló pir lepte el.

— Szégyeld magadat; kettőnk közül én vagyok büszkébb s én nem követelem, hogy valaki oly titkot őrizzen, mely másokat illet. De, hagyj békét valahára!

— Nem! Ha büszke vagy, akkor ments föl engem gyanakodásom alól!

— Jézus Krisztus! ezt én nem viselhetem el tovább.

— Nem, én megesküdtem, hogy ennek a dolognak véget kell vetnünk.

— Nem kegyetlenség-e az, — kiáltott föl a nő — egy hölgyet, a ki benned bizik s önmagáért oly buzgón imádkozik, mint én, gyötörni és kizozni?

S a fiatal nő majdnem sirásra fakadt ismét, miközben így szólt:

— Oh, én átlátok a lelkedem; te engem kétségbe akarsz ejteni, hogy tőlem valamit megtudhass!

Bánatosan pillantott a férfira s aztán elfordult. Ekkor ama szavakat hallotta:

— Akarod-e vagy nem akarod?

A nő kiterjesztette a kezét.

— Nem, még ha mindazt nekem adnád is, a mit innen a szemünk felölelhet!

Aztán visszavonult a férfi közeléből. Keble hullámozott, szeme ide-oda révedezett, hol szomoruan, hol dacosan. Majd, egy fához támaszkodva sirt, de kis idő múlva letörölve könnyeit, ismét tovább ment.

— Hiszen tudtam én, hogy te nem szerettél! — hallotta a fiatal nő, s egy pillanatra a leggyöngédebb, legbánkódóbb lénynyé változott. Pár izben válaszolni akart, a helyett azonban leereszkedett a pázsitra s tenyerébe meritette arcát.

A férfi közeledett s föléje hajolt. A nő érezte közellétét, várta megszólítását, de mikor ez

késett, még inkább elfogult a szive s önkéntelen fölpillantott. Rögtön felugrott. A férfinak naptól barnult, hosszukás arca sápadt volt; mélyen fekvő, szemöldöktelen szeme, széles, de összeszorított ajka s erős testalkata oly hatással volt rá, hogy egyszerre fölmerült lelke előtt a hajótörés amaz éje, midőn őt a parancsnoki hidon látta; nagy volt most is, mint akkor, de most egyenesen hozzá intézte szavait:

— Te csak áltattál engem, Aasta!

A fiatal nő visszahuzódott, de a férfi követte.

— S engem is hazugságra szoktattál, — folytatta; — egyetlenegy nap sem mult el amaz idő alatt, melyet együtt töltöttünk, hogy teljes őszinteség uralkodott volna köztünk!

A férfi oly közel állt Aastához, hogy forró leheletét érezhette. Merően nézett a szemébe, úgy hogy a fiatal nőn káprázat vett erőt s nem tudta, mit mondjon vagy tegyen a jövő pillanatban — s ép ezért lehunyta a szemét. Tétovázva állt ott; a válság pillanata elérkezett. A mély csönd, mely ezt megelőzte, a férfit is elfogulttá tette, aztán még egyszer megszólalt:

— Igazold magadat; tégy félre minden szinlelési művészetet; tedd azt, itt, most mindjárt!

— Jól van, — válaszolta a fiatal asszony öntudatlanul.

— Tedd azt, itt mindjárt, mondom! — ismételte a férfi, ki egyszerre fölordított, mert a fiatal

nő elsuhant mellette, le a part felé s látta világos szőke haját, széttárt karjait, fölbomlott nyakken-dőjét, mely egyre hosszabban lebegett mögötte.

Kiáltást nem hallott, loccsanást sem; mert ott lent nagy volt a mélység. De azért sem hallhatta, mert hanyatt dőlve, összerogyott.

Amaz éjjel a tenger felől feléje jött Aasta, a tengerben tünt el újra s vele élettörténete. Az éj sötét mélységbe temette mindazt, a mi a lelkét nyomta, — vajjon ne kövesse-e őt Botolf? Ő ama rendithetetlen szándékkal jött ide, hogy véget vet gyötrelmeinek; de ez nem ért véget, sőt most már nem is fog, mert most kezdődik csak az igazi gyötrellem. A fiatal nő utolsó cselekedete szemrehányás volt ránézve, hogy tévedett s megölte követelésével. Noha a kin megtizszereződött, élnie kellett, hogy a fölött tünődjék, miként történhetett ez. Ama nő, ki csaknem az egyetlenegy volt, aki ama borzasztó éjjel megmenekült, csak azért menekült légyen meg, hogy ő, ki őt megmentette, ő gyilkolja meg?

Ő, a ki szertehajózott s kereskedést üzött, mintha az egész világ csak tenger és kereskedelmi tér lett volna, egyszerre oly szerelem áldozata lett, mely úgy őt, mint szerelme tárgyát tönkretette. Rossz ember lett volna ő? Soha sem hallotta, hogy ezt valaki mondta volna. De hát mi volt akkor? Nem kelt föl, hogy a tengerbe ugorjék, hanem hogy oda lemenjen; senki sem öli meg magát

ama pillanatban, midőn valamely rejtély megoldását teszi föladatává.

De hát ezt a rejtélyt soha sem lehet megoldani. Aasta, mióta felnőtt, Amerikában lakott, onnan jött, mikor a hajók összeütköztek. Hol kezdje ő Amerikában a nyomozásait? S Norvégiának melyik részében született? Azt sem tudta bizonyosan, sőt a felől sem volt meggyőződve, vajjon családi nevét viselte-e? S az az idegen hajós hová lett? S vajjon ismerte-e Aastát? Erre nézve a tengert kellett volna kikérdezni, utazni, puhatolózni.

Botolf tévedett. Bünbánó, vétkes férjének tettvallomása által megkönnyebbülve érezte volna magát, s az, a ki bünbánatot nem érez, mentségeket keres. De Aasta mitsem vallott meg, mentségeket sem keresett, egyszerűen a halál torkába vetette magát, mikor Botolf őt hevesen faggatta. Eme bátorsággal bünös nő nem rendelkezik. De miért nem? Hiszen a vallomáshoz még nagyobb bátorság kell. Ám neki a vallomáshoz nem hiányzott a bátorsága; hiszen megvallotta, hogy van valami, amit nem vallhat meg. Tehát maga a vétség lehetett az, ami a vallomást megtiltotta. Pedig nem lehetett nagy vétsége, mert gyakran volt vidám sőt pajkos; heves természetű, de-gyöngéd érzületű s jólelkű volt. A vétséget másnak kellett elkövetnie. De mért nem mondta azt, hogy ő másnak a bűne miatt szenved? Ezzel minden gyanut eloszlatott volna. Ha azonban sem ő, sem más nem

követett el igazságtalanságot: mit titkolt akkor? Annyit nyilvánított, hogy van valami titka... S az idegen hajós, a ki neki nyugtalanságot, félelmet okozott? Vajjon mi lehetett annak az oka? Ha Aasta még élne, még most is épugy gyötörte volna Botolf, — erről tökéletesen meg volt győződve, s érezte szörnyü nyomorultságát.

De újabb gondolatok támadtak lelkében. Talán nem is volt ez a nő annyira bűnös, mint önmaga képzelte, vagy talán nem annyira bűnös, mint azt mások előtt feltüntetni akarta.

Mily gyakran rejlik ártatlanság hibánk mögött, együgyűség a bűnben, habár azt kevesen tudják megérteni — és őt Aasta nem tartotta képesnek megértésére, őt, a ki a megtestesült gyanakodás volt. Nála egyetlen tiszta felelet ezerféle gyanut ébresztett volna s e miatt inkább biztatitkát a halálra, semmint ő rá! Miért is nem hagyta soha békében ezt a szegény nőt? Hozzá a multjából menekült, nála keresett ez ellen menedéket s ép ő volt az, aki szüntelen gyötörte, háborgatta! Pedig ez a nő gyöngéden szerette — mit törődött tehát multjával? S ha törődött, miért nem mindjárt eleinte? Nem, mennél inkább fokozódott Aasta szerelme, annál inkább növekedett a Botolf nyugtalansága is. Mikor ez a nő nemcsak bámulatból és hálaérzetből, hanem benső vonzalomból lett az övé, akkor tudni akarta, vajjon nem volt-e már a másé s mit élt át azelőtt? S mennél inkább gyö-

törte ezt a nőt s mennél inkább esengett ez ki-
méleteért, annál nagyobb kíváncsiságot mutatott;
mert hát a dologban mégis kellett valami különös-
nek lappangani!

Csak most jutott eszébe először, vajjon ő is
elmondott-e mindent neki? S multhatatlanul el kel-
lett volna-e mindent egymásnak mondaniok? S
ugy fogták volna-e mindazt föl, mint ahogy tör-
tént? Bizonyyal nem.

Boltolf két gyermeket hallott játszani s körül-
tekintett. Ő ama zöld lugasban ült, melyről Aasta
említést tett, de csak most gondolt erre. Öt óra
mult el azóta s neki perceknek tetszett ez az idő.
Talán már rég játszottak ott a gyermekek, de ő
csak most vette őket észre. Ej, nem Ágnes volt-e
az, a lelkésznek hat vagy nyolc éves leánykája,
kit Aasta imádásig szeretett s ki oly nagyon ha-
sonlitott hozzá? Oh, isten, mennyire hasonlitott!

A leányka épen egy kötömbre emelte kis
öcscsét, kinek az iskolás fiú szerepét kellett ját-
szania, míg ő a tanító szerepét vállalta magára.

— Mondd utánam most, amit én mondok, —
kezdte a leányka: — »Mi atyánk!« — »Miaánk!« —
»Ki a mennyekben vagy!« — »Mennyekben!« —
»Szenteltessék meg neved!« — »Szent neved!« —
Jőjjön el országod!« — »Nem!« — »Legyen
meg akaratom!« — »Nem, nem akarom!« ...

Botolf lassan visszavonult. Nem az ima ha-
totta meg; hiszen arra sem gondolt, hogy az ima

volt; de miközben a gyermekeket szemlélte és hallgatta, úgy érezte, mintha ő tisztátalan vadállat volna, kitzasztva isten és emberek társaságából. A bokor mögött lassan tova osont, nehogy a gyermekek észrevegyék. Jobban félt tőlök, mint teljes életében bárkitől. Belopózkodott az erdőbe, messze kerülve minden ösvényt. Hová menjen most? Az üres lak felé, melyet az Aasta kedvéért vásárolt és rendezett be? — vagy tovább? Közönbös volt előtte, mert bármerre irányozta gondolatait, mindenütt előtte állt a fiatal asszony. A haldoklókról beszélnek, hogy szemökben megőrzik az utolsó képet; aki valamely gonosz tetteből kiocsudik, az el-sőt, amit lát, fölveszi magába és soha sem szabadulhat attól. Nem Aasta volt az, a kit Botolf látott, a mint nemrég a szikla szélén állott, hanem Ágnes. Még az alámerülő nőnek a képe is a gyermeké volt, széttárt kis karjaival.

Aastának a gyermek iránt érzett határtalan szeretetére visszaemlékezve, lelkében titokzatosan elcserélődtek a képek; a nagy hasonlatosság beléj játszott a hónapokig tartott kételybe, hogy vajjon bünös vagy ártatlan volt-e Aasta. Vajjon Aasta viselt-e szive alatt ily gyermeket? Korábban Botolf csupán arra gondolt, vajjon ártatlanság volt-e az is, mikor Aasta másokra is mosolygott? Tény, hogy természete szüntelen változásnak volt alávetve; nyugtalanság volt az, örökös tulzással, mit nála tapasztalni lehetett s mást is ugyanarra ösz-

tönzött. Most, szomoru halála után, Botolfnak minden emléke egy ártatlan gyermekben egyesült, a ki imádkozott. Bármerre fordult is világosság után sovárgó gondolata, mindenütt találkozott a gyermekkel, ki elzárta utját minden nyomozás elől. Minden esemény, ama rövid együttlét alatt, a hajótöréstől ama vasárnap reggelig a sziget szélén — valahányszor kérdést akart Aasta látományához intézni, rögtön a gyermek arca mutatkozott s ez a különös elcserélés ellankasztotta őt testben lélekben, annyira, hogy néhány nap mulva étkezni is alig tudott s nemsokára az ágyát sem hagyhatta el.

Mindenki látta, hogy ez az ember oda van. Aki rejtélyt hord a lelkében, sajátóságos lényynyé alakul, úgy hogy ő maga is rejtélylyé válik mások előtt. Már ama naptól fogva, midőn ide költözött, az ő komor hallgatagsága, a fiatal nő szépsége s mindakettőnek ismeretlen előélete a környék fe- csegő nyelveit eléggé foglalkoztatta; mikor a nő egyszerre eltűnt, annyira fokozódott a kíváncsiság, hogy az emberek a legnagyobb képtelenségeket legörömostebb hitték el. Senki sem adhatott föl- világozást, mert azok közül, akik a hegyoldalban laktak, meg a part mentén, ama vasárnap reggel senki sem nézett ama sziklafokra, honnan Aasta a szép verőfénynél a tengerbe vetette magát. Holt- testét sem vetették partra a hullámok. Botolfról még életében igen különös mesék keringtek. Na-

gyon megrutult. Ott feküdt, hosszú, fonnyadt arcával, vörös szakálával s bozontos rőt hajával, melyből nagy szeme úgy meredt ki, mint valamely bozóttal körülvelt tóból. Miután úgy látszott, sem élni sem halni nem tud, azt beszéltek, hogy isten és az ördög küzdenek érte. Némelyek látni vélték, a mint maga a sátán, tüzlángoktól környezve, szobája ablakáig kapaszkodott, hogy őt magához hívja. Látták fekete kutya alakjában is a ház körül lapangani vagy mint ugráló gombolyag tova gördülni. Ott ellovagoló emberek az egész udvart is látták lángba borulva; mások pedig látták, midőn egész csapat különféle alak kelt ki a tengerből, lármázva, üvöltve s lassan a ház felé vonulva, elzárt ajtókon áthatolva, valamennyi szobán átrohanva s aztán ismét visszatérve szintoly lármával, üvöltéssel, nyerítéssel, mint ahogy jött, a tengerbe.

A beteg férfi- és nőcselédei rögtön tova futottak s ezektől származtak az efféle mesék. Senki sem mert többé a ház felé közeledni. Ha egy-két zsellér, kikhez ő mindig jó indulattal volt, meg nem szánják, minden gondozás nélkül feküdt volna ágyában. Az az öreg asszony, a ki ápolta, maga is nagy félelemben volt; szalmát gyujtott meg ágya alatt, hogy a sátánt elüzze közeléből; ám, noha ez alkalommal a beteg csaknem oda égett, még sem jött el számára a megváltás. Szörnyen szenvedett. Az öreg asszony végre arra a gondolatra jött, hogy neki bizonyosan valakire kell vár-

nia. Kérdezte a beteget, ne hívja-e el a papot? A beteg csak a fejét rázta. Nem volna-e valaki, akit látni szeretne? — fakgatta tovább az öreg asszony. Erre Botolf mitsem válaszolt.

Másnap, noha állapota mitsem javult, tisztán kimondta az »Ágnes« nevet. Bizonyosan nem a tegnapi kérdésre vonatkozó válasz volt ez; de az öreg asszony ezt annak tartotta. Elégülten kelt föl s kiment a férjéhez, kérve őt, fogjon be gyorsan s hozza el a lelkész leányát, Ágnest.

A lelkészlakban természetesen azt hitték, az öreg asszony rosszul értette a beteget, ki a pap látogatását ohajtotta; de az öreg ember makacsul állította, hogy a beteg csakis Ágnest óhajtja látni. A leányka a szobában ült, hallotta a beszédet s félelem lepte meg; mert hát ő is hallott beszélni az ördögről, meg ama csudálatos alakokról, melyek a tengerből keltek ki; de azt is hallotta, hogy a beteg meghalhasson, valakire kell várnia s abban, hogy ez a valaki ő lesz, semmi különöst nem talált, mert hát a beteg felesége gyakran hozatta őt el magához.

A haldokló óhaját teljesíteni kell, — mondták neki s ha buzgón imádkozik istenhez, senki sem árthat neki. S a leányka hitte ezt és felöltözött. Hideg, tiszta este volt; a lovak csengői viszhangoztak az erdőben; valami szokatlan volt ez a leány előtt, de nyugodtan ült s imádkozott, miközben kezeit a karmantyujába rejtette. Nem

látott semmiféle ördögöt, sem tengerből kikelő csapatokat, de látta a csillagokat s a magaslaton a gyertyavilágot. Fent, a ház udvarán, mély csönd uralkodott; de az öreg asszony legott kijött, bevezette a leánykát s levéve köpenyét, oda állította a kandallóhoz, melegedni. S e közben biztatta őt az öreg asszony, hogy mitől se féljen, csak vigasztalólag lépjen a beteg ágyához s imádkozzék fölötte egy »Mi atyánk«-ot.

Midőn a leányka megmelegedett, kézen fogva bevezette az öreg asszony a beteg szobájába.

Ott feküdt a boldogtalan ember, hosszú szakálával, beesett szemmel, nagyot bámulva. A leányka nem találta őt rutnak s nem is félt tőle.

— Megbocsátsz-e nekem? — Susogta a beteg.

A leány sejtette, hogy neki igen-nel kellene válaszolnia s azzal válaszolt.

Ekkor a beteg mosolygott s megkísérlé a fölemelkedést; de erőtlensége nem engedte.

A leányka elkezdte a »Mi atyánk«-ot imádkozni, de a beteg tiltakozó mozdulatot tett s a leány keblére mutatott s most ő — mivel azt hitte, ez a beteg óhaja — mind a két kezét keblére tette s a beteg rögtön a leányka meleg kezeire helyezte sovány, jéghideg kezét s aztán behunyta a szemét.

Minthogy mitsem szólt, mikor a leányka a »Mi atyánk«-ot elmondta, nem merte a kezeit elvonni s újra imádkozni kezdett. Mikor ezt harmadszor végezte, lépett be az öreg asszony, ki a betegre nézve, így szólt:

— Most már abba hagyhatod az imát, gyermekem, mert ő immár üdvözült.

THRON D.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Alfnak hítták azt az embert, akiben falujának minden parasztja nagy reményét vetette, mert ő csaknem valamennyit felülmulta munkásságban és okosságban. De mikor, ez az ember harminc éves volt, visszavonult a hegyek közé s két mértöldnyire a falutól egy darab földet tört fel magának. Sokan csodálkoztak, hogy saját magára támaszkodva, minden szomszédság nélkül meg tud élni; még inkább csodálkoztak azonban, mikor néhány évvel később egy fiatal leány, a völgyből, meg akarta vele osztani életét, és pedig az a leány, aki az ünnepségek és táncmulatságok alkalmával a legvidámabb volt.

»Erdei emberek«-nek nevezték őket s a férfit magát »erdei Alf«-nak hítták. Az emberek sokáig néztek utána, mikor őt, a templomból kijövet, nagy dologban látták, mert megfejthetetlen ember volt előttük, ő pedig nem igen látszott hajlandónak, nekik fölvilágosítást adni. A felesége csupán egyetlenegyszer volt a faluban s akkor is csak azért, hogy egy gyermeket megkeresztelhessen.

Fiugyermek volt ez, ki a keresztségben Thrond nevet nyert. Mennél jobban növekedett ez a fiú, annál gyakrabban beszélgettek arról, hogy segít-

ségre lenne szükségük s mivel azt hitték a házasfelek, hogy nincs módjukban felnőtt embert fogadni, hát fogadtak — a saját kifejezésük szerint egy »felet«, egy tizennégy éves leányt a házhoz, aki a gyerekekre ügyelt, ha a szülék a házon kívül voltak elfoglalva.

A leány kétségkívül, kissé együgyű volt s a fiú csakhamar észrevette, hogy azt, amit az anyja beszél, könnyen megérti, de nagyon nehezen azt, amit Raguhild mond. Az apjával nem sokat érintkezett s kissé félt tőle, mert mikor ez a szobában volt, akkor ott a legnagyobb csöndességnek kellett uralkodni.

Egyszer, egy karácsony este, két gyertya égett az asztalon. Az apa egy palackból ivott, mely egészen fehér volt. Aztán fölvette Throntot az ölébe, élesen a szemébe nézett és így szólt:

— Nézz rám, fiú!

Aztán valamivel szelidebb hangon folytatta:

— Hála istennek, nem vagy félénk! Szeretnél-e egy mesét hallani?

A fiú mit sem szólt, csak a szemét meresztgette apjára.

Ekkor az apa elkezdett neki mesélni egy waagei emberről, akit Blossomnak híttak. Ez az ember bizonyos pör miatt, melyet folytatott, Koppenhágában volt s a törvénykezés egészen karácsonyestig tartott. Blossomot nagyon busította ez s mikor most ő az utcákon fel s alá járkált s

haza sovárgott, fehér köpenyes, nagy, erős embert látott maga előtt ballagni.

— Te ugyan gyorsan haladsz! — szólt Blassom.

— Mert nekem még ma jó messze kell ballagnom, míg hazaérek, — válaszolta az ember.

— Ugyan hová igyekszel?

— Waagéba — felelte az ember, tovább haladva.

— Oh, — sohajtá, — bárcsak én is mehetnék már oda!

— Hát hiszen fölkapaszzkodhatnál te az én szánkám hátulsó párkányára, — viszonzá az ember, egy oldalutcába kanyarodva, hol egy ló ácsorgott.

Beült a szánkába s Blassom felé nézett, a mint ez a párkányra föllépett.

— Csakhogy aztán jól megkapaszzkodjál, — szólt.

Blassom szót fogadott s valóban jól is tette, mert nem mindig haladt a szánka sima, egyenletes talajon.

— Nekem úgy rémlik, mintha viz fölött járnál, — szólalt meg Blassom egyszerre.

— Valóban úgy van, — viszonzá az ember s a hullámok zugtak körülte.

Egy idő múlva úgy tetszett Blassomnak, mintha már nem járnának többé viz fölött.

— Most meg, úgy hiszem, a légben járunk, — szólalt meg újra.

— No, természetesen, — válaszolta az ember. De midőn még tovább utaztak, azt hitte Blassom, hogy az a vidék, melyen most átvonultak ismerős volna előtte.

— Azt hiszem, az ott Waage, — szólta.

— Persze, most már megérkeztünk, — viszonzá az ember s Blassom örült a gyors utazásnak.

— Köszönöm szépen a gyors utazást! — mondta.

— Én is köszönöm, — válaszolta az ember s mikor a lovat tovább haladásra buzdította, ezt mondta még: — Most már nem érdemes, hogy többé utánam tekints! — Nem, nem! — gondolta Blassom s a halmon át baktatott hazafelé.

Azonban egyszerre oly zaj és recsegés hallatszott a háta mögött, mintha sziklafal dőlné össze s az egész vidék, köröskörül ki volt világítva. Szétnézett s ekkor újra megpillantotta a fehérköpenyes embert, lobogó lángok közt, a megnyílt hegybe behajtani.

Blassom kissé csudálkozott eme különös utitárs fölött s ismét készült megfordítani a fejét, de hiába, úgy maradt az és soha sem tudta többé fejét egyenesen tartani.

A fiu ehhez hasonló mesét még sohasem halott életében. Nem merte kérni az apját, hogy meséljen neki még többet is; de másnap korán reggel kérdezte az anyját: nem tud-e ő is néhány me-

sét? Tudott biz ő eleget, de ezek többnyire oly hercegnőkről szóltak, kik hét évig ültek fogságban, míg az igazi herceg eljött. A fiú mindent elhitt amit hallott és látott.

Nyolc éves volt a fiúcska, midőn egy téli este először toppant be hozzájuk idegen. Fekete haja volt ennek, aminőt Thrond még soha sem látott. »Jó esté«-vel üdvözölte a szobában levőket. Thrond félni kezdett s leült egy zsámolyra, a kandalló mellé.

Az anya az idegent székkal kínálta meg, ki azt szívesen fogadta. Az asszony most közelebbről szemügyre vehette az idegent.

— Ej no, hát nem a hegedűs ez? — kiáltott föl.

— Persze hogy az vagyok. Bizony rég volt az már, mikor a lakodalmadon játszottam.

— Igaz, azóta már sok esztendő elmúlt... Messziről érkeztél?

— A karácsonyünnepeken a hegység tulsó oldalán játszottam. A hegyek közt azonban egyszerre rosszul lettem s be kellett ide kopogtatnom, hogy megpihenhessek.

Az anya ételt tett eléje az asztalra. Az ember oda ült, de nem mondta étkezés előtt, hogy »Jézus nevében!« mint ahogy a fiu azt gyakran hallotta.

Mikor jóllakott, fölkel.

— Most már megint jól érzem magamat, —

szólt, — csak egy pillanatig hadd nyugodjam ki magamat.

A Thrond ágyával kínálták meg, hogy ott pihenjen.

Throndnak a számára a földre vetettek ágyat. Amint ott feküdt, fázott az az oldala, a melyet a kandalló felé fordított s ez a baloldala volt.

Ennek okát akkép magyarázta magának, hogy a másik oldala az éjszakai hidegnek ki volt téve, mert azt hitte, hogy szabad levegőn, az erdőben fekszik. De hát miképen juthatott az erdőbe? Fölegyenesedett és körültekintett; a tűz messze távolban égett s ő csakugyan egyedül feküdt az erdőben. A tűz felé akart menni, de nem tudott a helyéből kimozdulni.

Ekkor nagy félelem szállta meg, mert hátha valamely szörnyeteg rohanja meg vagy kísértetek jelennek meg előtte. Pedig ő moccanni sem tud! Félelme egyre fokozódott. Minden erejét összeszedte s nagy faradságába került, mig kinyöghette: »anyám!« — s fölébredt.

— Édes gyermekem, rosszat álmodhattál, — szólt anyja s karjai közé vette.

A kis fiu egész testében remegett s körülnézett. Az idegen ember eltűnt s ő nem mert felőle kérdezősködni.

Az anya fölvette a fekete ruháját s lement

a faluba. Visszatértekor két idegen kísérte, kiknek szintén fekete hajuk s alacsony kalapjuk volt. Ezek sem mondták: »Jézus nevében«, mikor ettek s az apával folyvást halkán beszélgettek. Aztán együtt lementek a csűrbe s nagy ládát hoztak ki onnan, föltették egy szánkára s elbucúztak.

Ekkor így szólt az anya:

— Várjatok még kissé s vigyétek el azt a kis szekrényt, melyet ő magával hordozott. — Az asszony ki akarta azt hozni, de a férfiak egyike így szólt:

— Hadd legyen az az övé, — s Throndra mutatott.

A másik még ezt tette hozzá:

— Használd azt ép oly jól, mint az, aki most itt nyugszik, — s a nagy ládára mutatott. Aztán mindaketten nevetve távoztak,

Thrond látta a kis szekrényt, melyet neki szántak s kérdezte:

— Mi van abban?

— Nézd meg magad, — válaszolt az anyja és segített neki fölnyitni.

Ekkor nagy öröm kifejezése látszott a gyermek arcán, mert valami könnyü, finom tárgyat látott abban.

— Vedd ki! — szólt az anya.

A fiucska csak az ujjával tapogatta meg, de ijedten rántotta azt vissza.

— Sír ez! — mondta félénken.

— Csak fogd meg bátran, — biztatta az anya. Ekkor a fiu egész kézzel belenyult és kihuzta a szekrény tartalmát. Forgatta azt ide-oda, nevetett s megtapogatta minden oldalról.

— Édes anyám, mi ez? — kérdezte a fiu. Az egész oly könnyűnek tetszett neki, mint a toll.

— Ez, hegedű.

Igy kapta Thrond az első hegedűjét.

Az apja tudott kissé hegedülni s megmutatta fiának az első fogásokat; az anyja meg, abból az időből, midőn még táncolt, el tudott énekelni néhány dallamot s ezeket Thrond megtanulta tőle; de csakhamar ő maga gondolt ki új dallamokat. Mikor nem tanult, játszott, játszott oly huzamosan, hogy egyszer azt mondta neki az apja, mikép nagyon sápadt és bágyadt; minden, amit a fiú addig olvasott és hallott, a hegedűbe ment át. A vékony, finom hur az anya volt; a mellette levő hur Reguhild; a durva vastag hur pedig, melyet ritkábban használt, az apa. De emez utolsótól, eme komor, szigorú hurtól félt kissé s ennek nem adott nevet.

Ha gikszert csinált a vékonyabb húrokon, úgy tetszett a gyerekeknek, mintha az macskanyávogás lett volna, az apát jelző huron pedig mint az ökörbögés. A vonóban ama Blassom képét látta, ki egy éjszaka Koppenhágától Waagéig tudott menni. Ugy minden dallam is bizonyos tárgyat jelentett nála. Az elnyujtott komoly hangokat anyja

képviselte fekete ruhájában. Valamely röpke, szök-
décselő dallamnál Mózesre emlékezett, ki dadogott
s botjával a sziklára ütött. Ha a nyirettyű csak
gyöngén éri: tette a húrokat, akkor az erdei tün-
dért látta maga előtt, mely, anélkül hogy valak
látta volna, a barmokat elhajtotta.

Azonban játéka áthatolt a szirtfalakon s a
fiú szívét sovárgás lepte meg. Mikor az apja egy-
izben beszélte, hogy a vásáron egy kis fiú, hege-
dűjével, sok pénzt keresett, Thrond a konyhában
várakozott anyjára s megkérdezte, vajjon nem
mehetne-e el ő is a vásárra, hogy az embereknek
valamit hegedülhessen?

— Ugyan mi nem jut még az eszedbe? — vi-
szonzá anyja; de rögtön beszélt az apával.

— Elég korán kilép ő a világba, — szólt az
apa s ezt oly hangon ejtette ki, hogy az anya
nem kérte másodszor.

Nemsokára aztán, az apa meg az anya, ebéd-
közben új szomszédokról beszélgettek, kik nemrég
telepedtek le a hegyek közt s most házasodni
akarnának. Az apa azt is említette, hogy még
nincs zenészük.

— Hát én nem játszhatnám nekik? — kér-
dezte halkán a fiú, mikor az anyja a konyhába
ment.

— Hiszen te még kis fiú vagy! — válaszolta
az anya; de aztán mégis kiment az apához, ki
épen a félszerben volt s így szólt hozzá:

— A fiú még soha sem volt a faluban s még soha nem látott templomot.

— Én nem tudom, miért kell neked engem kérni, — szólt Alf; — többet azonban nem mondott s ebből az anya azt következtette, hogy ez némi engedélyt jelent. Így aztán átment a nemrég megtelepült szomszédokhoz s ajánlta nekik zenészül a fiát.

— Ahogy ő játszik, — mondta — ugy még ilyen fiatal fiú sohasem játszott. — A szomszédok abban állapodtak meg, hogy a fiú a nászindulót fogja játszani.

Nagy volt akkor otthon az öröm. Reggeltől estig hegedült Thron. Ujabb dalokat tanult be, s éjszaka azokról álmodott; kiszállították őt a dallamok, a hegyeken át, idegen országokba, mintha uszó felhőkön lovagolt volna. Az anya új ruhákat varrt neki; de az apa sehogysen lelte helyét a szobában.

Az utolsó éjen nem aludt a fiú, hanem új dallamokat gondolt ki a templomról, melyet még nem is látott. Már korán reggel fölkel, az anya is, hogy reggelit készítsen; de a fiú nem tudott enni. Felöltötte az új ruhákat, kezébe vette a hegedűt s ekkor ugy tetszett neki, mintha kápráznék a szeme. Az anya elkísérte őt a kőlépcsőig s utána nézett míg fia a halom tetejére föl nem ért. Először hagyta el a szülei hajlékot.

Az apa lassan kikelt az ágyából s oda lépett

az ablakhoz; utána bámult fiának, míg az anya lépteit a lépcsőkön nem hallotta; ekkor ismét visszavonult ágyába s mikor az asszony belépett, ő már ágyában volt ismét, még pedig lecsukott szemmel.

Az asszony folyvást ott settenkedett férje körül, mintha nyomta volna valami a szivét, mitől szabadulni szeretett volna. Végre nem tudta magát türtőztetni:

— Azt gondoltam, hogy mégis csak jó lesz, ha lemegyek a templomba; még kellene nézmem, mi történik ott.

A férj mitsem válaszolt s azért az asszony elintézettnek tartotta a dolgot s lement.

Gyönyörű verőfényes nap volt, mikor a fiú a hegyen fölfelé kapaszkodott. Hallgatta a madarak dalát s látta a levelek közt átcsillanó napot, miközben, hóna alatt a hegedűvel, gyorsan lépdelt előre. Mikor a lakodalmas házhoz érkezett, még mindig nem látott egyebet, mint azt, ami a fejében forgott s csak azt kérdezte: indulnak-e nemsokára?

Nem kellett sokáig várakoznia. Ő ment elől a hegedűjével. Játszott egész reggel s zenéje visszahangzott a fák között.

— Meglátjuk-e mindjárt a templomot? — kérdezte hátrafordulva. Sokáig tagadó választ kapott, míg végre valaki így felelt:

— Mihelyt ama kiszökellő sziklánál bekanyarodunk, már láthatod a templomot.

A fiu a legujabb dalokat játszta, a hegedűvonó működött s ő egyenesen maga elé nézett. Egyszerre szemébe ötlött az egész falu.

Az első, a mit észrevett, gyöngye köd volt, mely füstszerűleg emelkedett a szemközti levő sziklafal mellől. Aztán zöld réteken révedezett a szeme, majd nagy házakat pillantott meg ablakokkal, melyeknek az üvegei égni látszottak az oda tűző nap sugaraktól. Ép úgy villogott minden üveg, mint téli verőfényes napokon a jégpálya. A házak egyre nagyobbak lettek s több-több ablakot lehetett látni. Egyik oldalon nagy, vörös házak merültek föl a szem előtt; lovak álltak ezek előtt, a fal mellett megkötve; apró, ünnepiesen öltözött gyermekek játszottak egy magaslaton; ebek ültek közelökben, nézve játékaikat.

De mind eme látványok fölött vontatott, mély hang zúgott át, úgy hogy Thrond egész lelkét megrendülni érezte s úgy tetszett neki, mintha minden amit látott, ütemszerűleg ama hang után mozogna. Egyszerre nagy, keskeny házat pillantott meg, mely magas, fényes csucsával ég felé emelkedett. Lentebb száz meg száz ablak villogott a nap fényétől, mintha az egész épület lángban állt volna.

— Bizonyosan ez a templom, — gondolta magában a fiu s a hang is onnan származhatik. Köröskörül tömérdek ember állt s valamennyien

hasonlítottak egymáshoz. Ő ezeket mind kapcsolatba hozta a templommal s ezáltal félelemmel párosult tiszteletet érzett a legkisebb gyermek iránt is.

— Most játszanom kell, — gondolta Thronds minden erejét összeszedte. De, mi volt ez? A hegedű nem adott többé hangot. A húrokon esett valami hiba? A fiu megvizsgálta azokat, de semmi hibát sem fedezett föl.

— No, akkor az az oka, hogy nem elég erővel nyomtam meg a vonót, — gondolta s újabb kísérletet tett, de a hegedű egészen megbomlott. Dalok helyett templomi éneket akart játszani, de csak nyikorgó hangot csalhatott ki a hegedűből, nem pedig tiszta hangot. Rekedt, nyöszörgő hang volt az. A fiu érezte amint a hideg veriték kiüt a homlokán s arcán alágördül. Azokra az okos emberekre gondolt, a kik közelében voltak s talán kinevették őt, a ki otthon oly szépen tudott játszani, mig itt most egyetlenegy tiszta hangot nem sikerül neki előidézni.

— Hála istennek, hogy nincs itt anyám s nem látja szégyenemet, — gondolta magában, a mint hegedülve az emberek közt áthaladt.

De, hajh, ott állt az anya fekete ruhájában, hátrább, egyre hátrább vonulva.

Ugyanabban a pillanatban megpillantotta a magasban, a torony hegyén ülni a fekete haju embert, a ki neki a hegedűt adta.

— Add csak ide! — kiáltotta kacagva, kezeit kinyújtva s a torony csucsa ide-oda himbálózni látszott.

De a gyermek hóna alá csapta a hegedűt.

— Nem kapod vissza! — kiáltotta s megfordulva tova futott a tömegből, végig a házak közt, réteken, mezőkön át, a mig csak tudott s aztán összeroskadt.

Sokáig feküdt ott, arcát a föld felé fordítva s mikor végre fölemelte fejét, csak isten végtelen egét látta és hallotta, mely örökké zúgva, fölötte elterült. Oly borzasztónak tetszett ez neki, hogy arcát újra kénytelen volt a föld felé fordítani. Midőn ismét fölvetette a fejét, megpillantotta a mellette heverő hegedűt.

— Te vagy az oka mindennek! — kiáltott föl a fiu s magasra emelte a hangszert, hogy összezuzza; de habozni kezdett s szemügyre vette azt

— Sok vidám órát töltöttünk mi együtt, — szólt s pillanatra elhallgatott. Aztán folytatta:

— A húrokat meg kell változtatni, mert ezek mitsem érnek.

— Au! — szólt a vékony húr röviden, szomorúan.

A fiu elmetszette.

— Au! — szólt a mellette levő húr; de a fiu ezt is levágta.

— Au! szólt búsan a harmadik húr — s most a negyedik húr következett.

Mély fájdalom lepte meg a gyermeket; a negyedik húrt, melynek soha sem mert nevet adni, nem merte elmetszeni, S most, mintha érezte volna, hogy a nem sikerült zenének nem a húrok voltak az okai.

Ekkor közeledett feléje az anyja, hogy őt haza vezesse.

De a fiút még nagyobb félelem szállta meg; fölegyenesedett s így kiáltott lassan közeledő anyja felé:

— Nem, anyám, addig nem térek haza, míg azt el nem tudom játszani, amit ma láttam!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

OSZK

OSZK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ATHENAEUM R.T. KÖNYVKÖTÉSZETE